

Universiteit Antwerpen  
Faculteit Sociale Wetenschappen  
Academiejaar 2020 - 2021

**MASTERPROEF**

**CHINA'S QUEESTE VOOR EEN EIGEN REGIONALE INVLOEDSSFEER: KRONIEK VAN EEN  
AANGEKONDIGD CONFLICT?**

**Seppe Roelands**

Master in de Sociale Wetenschappen – afstudeerrichting Internationale Betrekkingen en Diplomatie

**Promotor:** Prof. Dr. T. Sauer

**Medebeoordelaar:** Prof. Dr. K. Verhoest



Masterproef voorgelegd met het oog op het behalen van de graad van Master in de Internationale  
Betrekkingen en Diplomatie



**Abstract:** *As great power politics increasingly shape the course of the 21<sup>st</sup> century, the emergence of the People's Republic of China is starting to present a real challenge to US hegemony. This dichotomy manifests itself, in particular, in the Asia-Pacific region, where China is actively aiming to expand its sphere of influence. Three key objectives of the Beijing regime in this regard are the consolidation of power over the South China Sea and the East China Sea and the reunification with Taiwan. Nonetheless, in recent decades, the US has consistently asserted itself as the guardian of those seas and Taiwan. Chinese behavior in the region is characterized by its non-military but increasingly assertive nature. This study aims to assess to which extent the Chinese endeavors in its vicinity are legitimate. While the realist tradition defines legitimacy in function of national interest, liberalism reverts to international principles, such as territorial integrity and sovereign equality of states. It should therefore come as no surprise that both theoretical schools of thought lead to different conclusions regarding the Chinese strategy in the region. Furthermore, this study seeks to assess the extent to which it is undesirable for the US to allow China to acquire its own regional sphere of influence. While an exclusive Chinese sphere of influence could lead to complications in the long run, one should acknowledge that a limited Chinese sphere of influence could mitigate the security dilemma. In that context, this study also considers where the US should draw its red lines in order to safeguard its regional interests and to foster long-term stability. Interestingly enough, the more secure path does not necessarily reflect the more legitimate one.*

**Trefwoorden:** *China – regionale invloedsfeer – Zuid-Chinese Zee – Oost-Chinese Zee – Taiwan – legitimiteit – wenselijkheid – rode lijnen*

## Inhoudsopgave

Inleiding .....	6
A. Theoretisch kader .....	8
a. De Staat, het Veiligheidsdilemma en Macht .....	8
b. Invloedssfeer als Machtsvariabele en als (Il)legitieme Praktijk .....	11
B. Methodologie.....	13
C. Recente Geschiedenis China en Binnenlandse Factoren .....	14
a. De Eeuw van de Vernedering en de Chinese Droom .....	14
b. De Chinese Communistische Partij en President Xi Jinping.....	16
D. China's eigen Monroe Doctrine .....	19
a. Geopolitieke arena.....	19
b. Zuid-Chinese Zee .....	21
c. Taiwan.....	26
d. Oost-Chinese Zee .....	29
E. Legitimiteit in functie van het nationaal belang versus in functie van internationale principes ...	32
F. Kroniek van een aangekondigd conflict? .....	36
Conclusie .....	42
Bibliografie.....	45
Bijlagen .....	<b>Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.</b>

### **Lijst met afkortingen en specificaties (alfabetisch)**

- Air Defense Identification Zone: ADIZ
- Anti-access/Area denial: A2/AD
- Associatie van Zuidoost-Aziatische Naties: ASEAN
- Chinese Communistische Partij: CCP
- Europese Unie: EU
- Exclusieve Economische Zone: EEZ
- Freedom of Navigation Operations: FONOPs
- Intelligence, Surveillance, en Reconnaissance: ISR
- Oost-Chinese Zee: OCZ
- Republiek China: Taiwan
- Sovjet-Unie: SU
- Tweede Wereldoorlog: WOII
- Verenigde Naties: VN
- Verenigde Staten van Amerika: VS
- Verenigd Koninkrijk: VK
- VN-Verdrag inzake het Recht van de Zee: UNCLOS
- Volksrepubliek China: China
- Zuid-Chinese Zee: ZCZ

## Inleiding

Moeten we ons zorgen maken over de groeiende invloed van China in Azië en andere delen van de wereld? Hoe dient de VS te reageren als China Taiwan binnenvalt? Plant China het internationale systeem, gebaseerd op westerse en liberale waarden, omver te werpen? Steeds vaker zijn dit terugkerende thema's in de academische wereld en zelfs in de mainstream-media verschijnt er meer en meer berichtgeving over China. Het louter stellen van deze vragen doet enigszins vermoeden dat een zekere mate van oplettendheid is geboden in de omgang met het ver-oosterse land. Toch dienen we ons bewust te zijn van de westerse bril die we dragen. Bovenstaande vragen framen China bijvoorbeeld steeds als de actor – de werper van de eerste steen. We moeten echter voorbij die bril durven kijken en niet aarzelen de vraagstelling zelf in vraag te stellen. Waarom zou China het internationale systeem, dat haar *nota bene* in staat heeft gesteld een grootmacht te worden, omver willen werpen? Waarom ligt Taiwan de Chinezen zo nauw aan het hart? Waarom heeft Beijing zo'n bijzondere afkeer van buitenlandse invloed, terwijl het zelf wel invloed over haar landsgrenzen heen probeert te verwerven? Deze vragen geven in zekere zin een andere indruk.

Los van de formulering van de vragen, is het in ieder geval een onderwerp dat we de nodige aandacht moeten schenken. Met stijgende defensie-uitgaven, toenemende spanningen tussen de VS en China, en een precair klimaat in de Zuid- en Oost-Chinese Zee, neemt China onder president Xi Jinping sinds 2012 een steeds assertievere houding aan. Op die manier breekt Xi met zijn voorgangers, die eerder in de lijn van Deng Xiaoping regeerden. Volgens Deng diende China zich gedeisd te houden zolang het de middelen niet had om te wedijveren met andere grootmachten. Vandaag, echter, is China de tweede grootste economie ter wereld, investeert het enorme bedragen in de rest van de wereld en is het ook op militair vlak een speler om rekening mee te houden. Je kan er bijgevolg bezwaarlijk om heen dat China zich in de 21<sup>ste</sup> eeuw meer en meer manifesteert als een grootmacht en je kan m.a.w. stellen dat China vandaag wél de middelen heeft om te wedijveren met andere grootmachten. Dat uit zich o.a. in een feller streven naar – militaire – invloed in de nabije regio, wat op zijn beurt voor de nodige wrijving met de VS zorgt. Washington bestempelt China voorts categoriek als een rivaal die de liberale en democratische waarden van het Westen bedreigt. Zelfs de – doorgaans terughoudende – EU noemt China in haar beleidsdocumenten zowel een partner als een systemische rivaal.<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> Europese Commissie, 12 maart 2019, *Commission reviews relations with China, proposes 10 actions*. Bovendien heeft de EU China recent op de vingers getikt met sancties wegens de behandeling van de Oeigoerse minderheid in Xinjiang. Zie EEAS, 22 maart 2021, *EU imposes further sanctions over serious violations of human rights around the world*.

Met de oplopende spanningen tussen China en het Westen en het Chinese streven de regionale invloedssfeer te vergroten in het achterhoofd, zal deze studie pogen het volgende te bestuderen: in welke mate is het legitiem voor China om met politiek-militaire middelen de eigen regionale invloedssfeer uit te breiden? Het onderzoek zal zich toespitsen op de Chinese ambitie meer politiek-militaire invloed te verwerven in de ‘eerste eilandketen’ en, meer specifiek, in de Zuid-Chinese Zee, Taiwan en de Oost-Chinese Zee. Daarbij ligt de focus, enerzijds, op de geoorloofdheid van de belangen van China en, anderzijds, op die van de middelen die de Volksrepubliek inzet om die belangen te waarborgen. Ook de VS speelt bovendien een niet onbesproken rol in de regio. Om die reden tracht deze studie zich – in de mate van het mogelijke – los te maken van een Chinese of westerse bril en op een kritische en genuanceerde manier de Chinese demarches in de regio te benaderen. Daarbij is het van bijzonder belang niet enkel de internationale omgeving in acht te slaan, maar ook oog te hebben voor de geschiedenis van China en bepaalde binnenlandse factoren. Hoewel er reeds een aanzienlijke hoeveelheid inkt is gevloeid over de opkomst van China, hoopt dit onderzoek op die wijze toe te kunnen voegen aan de wetenschappelijke literatuur. Een tweede centrale vraag zal de wenselijkheid van de uitbreiding van de Chinese regionale invloedssfeer aansnijden vanuit Amerikaans perspectief: in welke mate is het onwenselijk voor de VS dat China de eigen regionale invloedssfeer uitbreidt? Op grond van de conclusies die we aan die vraag kunnen koppelen, zal er bovendien een bespreking plaatsvinden van hoe de VS dient om te gaan met de ontwikkelingen in de Chinese periferie met het oog op het waarborgen van haar regionale belangen en het vermijden van grootschalig conflict.

Het eerste hoofdstuk zal het theoretisch kader behandelen, waarbij het defensief realisme de krijtlijnen uitzet voor het verdere verloop van het onderzoek. Ook zal een toelichting van het concept ‘invloedssfeer’ plaatsvinden in het eerste hoofdstuk. Vervolgens bespreken we de methodologische keuzes op een kritische manier. Daarna volgt eerst een bespreking van de recente geschiedenis van China en enkele relevante binnenlandse factoren en vervolgens een summier overzicht van de geopolitieke situatie in Oost-Azië en China’s veronderstelde ‘Monroe Doctrine’. In het vierde hoofdstuk begint het eigenlijke onderzoek en vindt een analyse plaats van de belangen en *modus operandi* van China in de ZCZ, Taiwan en de OCZ. Het vijfde hoofdstuk behandelt de legitimiteit daarvan. Het laatste hoofdstuk bespreekt de wenselijkheid van de uitbreiding van de Chinese regionale invloedssfeer en hoe de VS hiermee dient om te gaan. Tot slot formuleert de conclusie enkele slotbedenkingen, met oog voor de beperkingen van het onderzoek en suggesties voor eventueel toekomstig onderzoek.

## A. Theoretisch kader

Het belang van de keuze van een gepaste theorie kan moeilijk overschat worden. Een theorie bepaalt immers in zekere zin welke feiten relevant zijn voor het onderzoek en hoe we die feiten precies kunnen interpreteren. We dienen er ons niettemin van bewust te zijn dat een theorie simplificaties van de realiteit hanteert. Simplificaties of aannames komen nooit volledig overeen met de werkelijkheid, maar maken het wel mogelijk om fenomenen uit die werkelijkheid te verklaren. We kunnen stellen dat hoe meer fenomenen een theorie kan verklaren aan de hand van een beperkt aantal simplificaties, hoe dichter ze bij de realiteit staat (De Mesquita, 2013, p.55). In grote lijnen zijn er drie invloedrijke stromingen binnen de studie van internationale relaties: realisme, liberalisme en constructivisme. Zoals eerder vermeld, zal in dit onderzoek voornamelijk het realisme-perspectief de krijtlijnen uitzetten waarbinnen we fenomenen uit de werkelijkheid zullen selecteren, interpreteren en analyseren. Dat is uiteraard geen lichtzinnige keuze, maar het wil geenszins zeggen dat er geen ruimte is voor invloeden van andere theoretische stromingen. Het doet immers geen recht aan de realiteit zich blind te staren op de ene of de andere theorie.

Gezien de aard van de eerste onderzoeksvraag, formuleert de studie eerst twee normatieve hypothesen. De relativiteit van legitimiteit (*infra*) biedt ons de gelegenheid twee tegengestelde hypothesen naast elkaar te poneren. De eerste hypothese luidt als volgt: het is legitiem voor China om een regionale invloedssfeer na te streven met politiek-militaire middelen. De tweede hypothese stelt daarentegen dat het niet legitiem is voor China om een regionale invloedssfeer na te streven met politiek-militaire middelen. Terwijl we de eerste hypothese tegen de achtergrond van het realisme belichten, benaderen we de tweede hypothese vanuit het liberalisme. Een derde hypothese – n.a.v. de tweede onderzoeksvraag – bevindt zich ook binnen de realistische traditie en stelt het volgende: voor de VS is het niet wenselijk dat China een exclusieve regionale invloedssfeer verkrijgt in haar omliggende wateren. Of de hypothesen steek houden en onder welke voorwaarden, onderzoeken we in de volgende hoofdstukken.

### a. De Staat, het Veiligheidsdilemma en Macht

Het realisme vertrekt vanuit enkele centrale aannames. Ten eerste schuift het realisme de Staat naar voren als primaire actor op mondiaal vlak.<sup>2</sup> Men gaat er van uit dat Staten steeds rationeel handelen, hoewel miscalculaties mogelijk zijn. Verder neemt het realisme – en tevens

---

<sup>2</sup> Het liberalisme gaat hier deels mee akkoord. Volgens liberalisten zijn niet enkel de Staat, maar ook binnenlandse actoren, internationale organisaties en multinationals van belang.



ook het liberalisme – aan dat er op het internationale toneel niet zoiets bestaat als een centrale autoriteit die soevereine Staten overkoepelt en bepaalde regels oplegt en handhaaft. Dit principe noemt men ook wel ‘anarchie’ – niet in de zin van ‘chaos’, maar in die van ‘afwezigheid van hiërarchie’.<sup>3</sup> De anarchistische grondslag van het internationale systeem leidt ertoe dat Staten op zichzelf zijn aangewezen ter vrijwaring van hun ultieme doel: overleving (Dunne & Schmidt, 2004, p.101). In het kader daarvan is onzekerheid een belangrijke factor en dit vertaalt zich in het ‘veiligheidsdilemma’. In het internationale systeem kan je als Staat immers nooit volledig zeker zijn van de middelen en de intenties van andere Staten. Intenties kan men veinzen en de intenties van een Staat van vandaag staan geenszins garant voor de intenties van die Staat in de toekomst. Die onzekerheid sleurt Staten mee in een spiraal van militaire maatregelen en investeringen die op termijn niet per se tot een sterker gevoel van veiligheid leiden – integendeel (Taliaferro, 2000, p.136). Deze redenering versterkt de gedachte dat Staten op zichzelf dienen terug te plooiën om hun overleving te verzekeren. Het is een zeer sombere zienswijze, maar op dit vlak hangt er nu eenmaal een bijzonder duur prijskaartje aan naïviteit.

Centraal in het net beschreven narratief van het veiligheidsdilemma staat de rol van macht. Het realisme poneert dat grootmachten de belangrijkste spelers zijn in de geopolitiek en dat het belang van kleinere Staten beperkt is. Macht is enerzijds relationeel en anderzijds relatief – d.w.z. dat macht niet in een vacuüm wordt uitgeoefend en slechts betekenisvol is in verhouding met andere Staten (Dunne & Schmidt, 2004, p.107). Er klinkt echter wel eens kritiek dat macht, ondanks het belang van het begrip, binnen het realisme onvoldoende geconceptualiseerd is en dat men het begrip niet consistent hanteert. Vaak stelt men macht simpelweg gelijk aan militaire macht. In een reactie op die kritiek poneert WALTZ dat macht zich uitdrukt in ‘*capabilities*’. Onder dat begrip verstaat WALTZ de grootte van de bevolking en het grondgebied van een Staat, de beschikbaarheid van grondstoffen, economische sterkte, militaire sterkte, technologische capaciteiten en politieke stabiliteit en competentie (Waltz, 1979, p.131).<sup>4</sup> MEARSHEIMER specificeert dat we daarbij een onderscheid kunnen maken tussen, enerzijds, militaire macht en, anderzijds, latente macht – de socio-economische bouwstenen in functie van militaire macht (Mearsheimer, 2007, p.72).<sup>5</sup>

Voorts dienen we erop te wijzen dat er binnen het structureel realisme een zekere controverse heerst omtrent de hoeveelheid macht die een Staat wenst te verkrijgen. Er zijn twee

---

<sup>3</sup> De interne structuur van Staten is *a contrario* wel gekenmerkt door hiërarchie.

<sup>4</sup> De geschiedenis toont echter aan dat het bezitten van meer machtsmiddelen zich niet steeds vertaalt in een militaire overwinning (bv. Zesdaagse Oorlog 1967). De perceptie van macht – een constructivistisch argument – kan immers ook een rol spelen.

<sup>5</sup> COPELAND noemt latente macht in zijn theorie over dynamische machtsvariabelen ‘potentiële macht’ (Copeland, 2013, p.20).

stromingen: offensief realisme en defensief realisme. De eerste stroming postuleert dat de onzekerheid van het systeem Staten ertoe beweegt macht te maximaliseren met het oog op het verwerven van regionale – en zelfs globale – hegemonie (Mearsheimer, 2007, p.75).<sup>6</sup> De offensieve realist gaat er aldus van uit dat Staten een onstilbare honger hebben naar macht en intrinsiek revisionistisch zijn. De defensieve realist stelt daarentegen dat Staten macht louter in functie van hun veiligheid zoeken en dat buitenproportionele machtsmaximalisatie tot tegenbalancerend gedrag van andere landen leidt.<sup>7</sup> Staten zijn bijgevolg eerder gebrand op het behouden van de *status quo*, dan buitensporige risico's te nemen om hun positie in het internationale systeem te verbeteren. Merk op dat het defensief realisme eveneens uitgaat van anarchie en dus ook wedijver en conflict voorspelt ten gevolge van het veiligheidsdilemma. Bovendien laat het defensief realisme evenzeer ruimte voor expansief of agressief gedrag, maar slechts onder zeer beperkte voorwaarden en enkel wanneer dit de veiligheid van de Staat ten goede komt (Taliaferro, 2000, p.129). Defensief betekent dus niet per se vreedzaam.

De relatieve macht van Staten beïnvloedt ook de propensiteit van internationaal conflict. Sommige academici kijken in dat kader naar de globale polariteit van de internationale arena. Zo zeggen WALTZ en MEARSHEIMER dat een multipolair systeem minder stabiel is dan een bipolair systeem, terwijl COPELAND net het omgekeerde poneert (Copeland, 2013, p.16-17; Mearsheimer, 2007, p.79; Waltz, 1979, p.162). Andere auteurs belichten dan weer eerder de rol van verschuivingen in de relatieve machtsdistributie. Wanneer een hegemoon geconfronteerd wordt met een opkomende macht leidt dat naar verluidt vaak tot grootschalig conflict. Zo stellen machtsovergang-theorieën dat opkomende hegemonen hun macht zullen aanwenden om het internationale systeem in lijn te brengen met de nieuwe machtsverdeling en hier desnoods geweld voor gebruiken (Levy, 2002, p.355). Het refereert aan de Thucydides-val, waarbij de opkomende macht de eigen belangen steeds ruimer definieert en waarbij de gevestigde macht geplaagd wordt door onzekerheid en de drang de *status quo* te behouden (Kirshner, 2019, p.60). COPELAND stelt daarentegen dat het eerder de dominante maar tanende grootmacht is die naar geweld zal grijpen of zal pogen een indammingsbeleid te voeren. Hij redeneert dat een opkomende grootmacht oorlog zo lang mogelijk zal willen uitstellen opdat ze het eventuele conflict op een later tijdstip met relatief meer macht kan aangaan (Copeland, 2013, p.16, 35). In ieder geval geven gelijkaardige gevallen uit het verleden niet bepaald veel hoop voor de toekomst volgens de machtsovergang-theoretici (Levy, 2002, p.355; Copeland, 2013, p.16).

---

<sup>6</sup> Van deze stroming is MEARSHEIMER een prominent pleitbezorger.

<sup>7</sup> Binnen deze stroming is WALTZ een gezaghebbend academicus.

Het structureel realisme meent – in tegenstelling tot het klassiek realisme dat terugplooit op de menselijke natuur en politieke wil – dat de relatieve verdeling van macht de machtsverhoudingen op het wereldtoneel bepaalt en dat er zich een onvermijdelijke en constante tendens naar een machtsbalans afspeelt in de internationale omgeving (Waltz, 1979, p.97, 118). In die zin geeft de relatieve macht van een Staat haar veiligheidsbeleid vorm. “*Capabilities shape intentions*”, zoals ZAKARIA het verwoordt (Zakaria, 1998, p.5). Om zich te weren tegen de dreigingen en onzekerheden die uit anarchie voortvloeien en de machtsbalans in evenwicht te houden, kunnen Staten tijdelijke coalities vormen met andere Staten, maar het realisme is zeer sceptisch tegenover structurele en langdurige samenwerking (Sauer, 2017, p.84).<sup>8</sup> Het liberalisme, daarentegen, meent dat internationale samenwerking wel degelijk structureel kan plaatsvinden in, bijvoorbeeld, collectieve veiligheids- of defensieorganisaties (Sauer, 2017, p.87). Een collectieve veiligheidsorganisatie, zoals de VN, waarborgt de veiligheid tussen haar lidstaten. Men tracht m.a.w. de implicaties van het veiligheidsdilemma en de onzekerheid van het internationale systeem te temperen d.m.v. internationale samenwerking. Internationale samenwerking kan echter ook gericht zijn tegen een externe partij – denk aan collectieve defensieorganisaties, zoals de NAVO, of bilaterale allianties. De keerzijde van deze laatste vorm van internationale samenwerking is dat het een zekere vorm van exclusie en polarisering teweegbrengt en dat de dynamiek van het veiligheidsdilemma zelfs versterkt wordt t.o.v. die externe partij.

#### b. Invloedssfeer als Machtswaariabele en als (II)legitieme Praktijk

Het realisme poneert dan ook dat je je als Staat beter terugplooit op je eigen macht en maatregelen neemt om die te handhaven of uit te breiden. Zo kan een Staat haar defensie-uitgaven verhogen, nieuwe wapensystemen ontwikkelen of haar invloedssfeer uitbreiden. Dit onderzoek zal zich toespitsen op de laatstgenoemde strategie en, in het bijzonder, de motieven erachter en de politiek-militaire middelen die men daartoe inzet. Invloedssferen zijn immers een belangrijk aspect van geopolitieke macht. In de 19<sup>de</sup> eeuw zag men invloedssferen hoofdzakelijk als bufferzones tussen grootmachten en een manier om de orde in de wereldpolitiek te handhaven (Ferguson, 2018, p.286). In die tijd genoten soevereine gelijkheid van Staten en territoriale integriteit nog niet het belang dat men er vandaag aan toekent en hadden Staten binnen een invloedssfeer maar beperkte autonomie. Een invloedssfeer werd legitiem geacht indien getolereerd door andere grootmachten (Buranelli, 2018, p.385). Dit noemt men de *externe* dimensie van legitimiteit. Invloedssferen zijn echter niet slechts een

---

<sup>8</sup> WALTZ duidt op de volgende complicaties: probleem van relatieve voordelen; onzekerheid over toekomstige intenties partner(s); gevaar van afhankelijkheid (Waltz, 1979, p.105).

reliëk uit het verleden. We kunnen een invloedssfeer conceptualiseren als een geografische regio waarin een bepaalde grootmacht een dominante invloed uitoefent, ter exclusie van andere grootmachten en ter beperking van de onafhankelijkheid of bewegingsvrijheid van andere actoren binnen de regio (Kaufman, 1976, p.11; Keal, 1983, p.15).

Men dient echter waakzaam te zijn zich niet blind te staren op de exclusie van andere actoren – het geopolitieke aspect. Ten gevolge van het toegenomen belang van territoriale integriteit en soevereine gelijkheid van Staten in de voorbije eeuw, kennen we immers steeds meer belang toe aan soevereiniteit. We zouden beide principes zelfs als de hoekstenen van ons internationale systeem kunnen bestempelen. In die optiek kunnen we kleinere Staten meer als actoren dan als louter pionnen beschouwen. De focus dient bijgevolg niet enkel op de verhouding tussen grootmachten te liggen, maar ook op de relatie tussen de grootmacht en haar beïnvloede omgeving. De mate van invloed kan variëren naargelang de controle door de grootmacht of de autonomie van het beïnvloede gebied. Er is daar een zekere spanning tussen hiërarchie en soevereiniteit en die spanning is een referentie van de *interne* dimensie van legitimiteit. In die zin valt de verhouding tussen een grootmacht en een beïnvloede Staat te visualiseren op een continuüm met aan het ene uiterste volledige onafhankelijkheid en aan het andere uiterste verovering door de grootmacht (Watson, 1992, p.15). Daarnaast kan de aard van de invloed ook variëren, in het bijzonder kan deze cultureel, economisch, politiek of militair zijn. Dit onderzoek zal zich toespitsen op politiek-militaire invloed.

Dat brengt ons ten slotte bij de kwestie van de legitimiteit van invloedssferen en, in het bijzonder, de rechtvaardiging van de praktijk *an sich* en van de middelen die men ertoe inzet. Hoe verantwoordt of veroordeelt een bepaalde Staat een bepaalde praktijk en waarom meent die Staat dat bepaalde gedragingen al dan niet geoorloofd zijn? Wat legitiem is volgens de ene Staat is daarom niet per se legitiem volgens de andere. Daarnaast is het niet ondenkbaar dat Staten andere Staten bekritisieren voor praktijken waaraan ze zelf schuldig zijn, maar dat gewoonweg op een andere manier verbloemen. De vraag naar legitimiteit heeft zodus geen eenduidig antwoord en het is net die relativiteit van legitimiteit die er voor zorgt dat er controverse kan bestaan – en bestaat. Volgens het realisme, bijvoorbeeld, is het nastreven van invloedssferen een gangbare en legitieme wijze om de eigen macht en veiligheid te waarborgen. BURANELLI neemt een eerder liberaal standpunt in en meent dan weer dat de soevereine prerogatieven van Staten grootmachten ervan weerhouden zomaar hun invloed en controle op te dringen. Legitimiteit wordt in zijn ogen onttrokken aan de instemming van de beïnvloede Staat (Buranelli, 2018, p.379). Een grootmacht kan een legitieme invloedssfeer volgens hem

m.a.w. niet opleggen door dwang of dreiging omdat men dan de territoriale integriteit en binnenlandse autonomie van de andere Staat zou schenden. Dat zou zowel op het vlak van legaliteit als van moraliteit onacceptabel zijn en om dezelfde reden zijn geweldloze strategieën niet per se legitiem.

MORGENTHAU wijst dan weer de gedachte af dat buitenlands beleid hoofdzakelijk door morele principes geleid dient te worden en noemt dat zelfs gevaarlijk (Morgenthau, 1949, p.210). Volgens hem is het niet kwalijk internationale principes opzij te schuiven wanneer deze het nationale belang zouden schaden. In die optiek definieert men legitimiteit in functie van het nationaal belang. Binnen het realisme benaderen we ‘nationaal belang’ overigens als een vooraf bepaald element, met als grondslag het respectievelijke nastreven van macht of veiligheid. Vanuit een eerder constructivistisch oogpunt, meent men dan weer dat de nationale identiteit de nationale belangen vormgeeft (Deng, 1998, p.328). Zoals we in hoofdstuk C zullen zien, heeft de recente geschiedenis van de Chinezen een niet geringe impact gehad op de vorming van de Chinese identiteit en hun daarmee verbonden streven naar macht – volgens het constructivisme althans.

## B. Methodologie

Zoals uit de onderzoeksvraag blijkt, zal deze studie zich niet buigen over het integrale veiligheidsbeleid van China, maar specifiek over de Chinese demarches om de eigen invloedssfeer uit te breiden. Hierbij zal de focus voornamelijk liggen op het beleid onder regerend president Xi Jinping en op de ‘eerste eilandketen’. Zoals eerder beschreven, bestaan er verscheidene vormen en gradaties van invloed. Hoewel dit onderzoek zich zal toespitsen op politiek-militaire invloed, is het elementair te benadrukken dat China ook op andere wijzen haar invloed tracht te projecteren, zowel binnen als buiten de Pacifische regio.<sup>9</sup> Het is bijgevolg enigszins artificieel om de politiek-militaire invloed los te koppelen van andere initiatieven omdat het verschillende delen van een geheel zijn, maar het is daarom niet minder noodzakelijk voor het onderzoek.

Wanneer we de normatieve kwestie van de legitimiteit van invloedssferen analyseren, zal de studie zowel het Chinese als het westerse perspectief onder het vergrootglas houden en pogen de nodige nuance aan de dag te leggen. Het is essentieel het bestaan van de relativiteit van legitimiteit in dat kader te benadrukken om een globaal en dieper begrip te verkrijgen van

---

<sup>9</sup> Denk aan de substantiële Chinese diaspora in Zuidoost-Azië, strategische investeringen in het kader van het *Belt and Road Initiative* en ontwikkelingssteun in grote delen van Azië en Afrika.

relevante dynamieken. Verder zal deze studie ook de wenselijkheid van een ruimere Chinese invloedssfeer onder de loep nemen vanuit Amerikaans oogpunt. Op een kritische wijze zullen we onderzoeken of we de uitbreiding van de Chinese invloedssfeer überhaupt of over de hele lijn als onwenselijk moeten bestempelen. Op basis van die analyse kunnen we een genuanceerde normatief-prescriptieve visie formuleren over waar de VS haar rode lijnen dient te trekken met het oog op het waarborgen van haar regionale belangen en het vermijden van grootschalig conflict. Daarbij zal het belangrijk zijn de nodige waakzaamheid aan de dag te leggen om zich niet in de sfeer van voorspellingen te begeven.

De centrale hypothesen worden getoetst d.m.v. een non-experimenteel onderzoek, gebaseerd op de analyse van bestaande literatuur. Op enkele kaderende werkstukken na, dateren de gebruikte bronnen doorgaans van na het aantreden van Xi Jinping in 2012. Het onderzoek doet beroep op empirisch materiaal, in het bijzonder op secundaire bronnen zoals wetenschappelijke artikelen, boeken en tijdschriftartikelen, enerzijds, en op primaire bronnen zoals overheidsdocumenten, beleidsverklaringen en toespraken, anderzijds. Het detecteren en selecteren van dit bronmateriaal gebeurde d.m.v. specifieke trefwoorden, verwijzingen in reeds geraadpleegde teksten en het filteren van relevante auteurs en publicatiedata. De verwerking van vernoemde bronnen vond plaats d.m.v. een kwalitatieve inhoudsanalyse. Bij het vergaren van de primaire en secundaire data was het van cruciaal belang om de herkomst van de bronnen steeds na te gaan en voldoende bronnen te raadplegen opdat selectiviteit en biases minimaal voorkomen. De taalbarrière maakte het uiteraard niet steeds mogelijk Chinees bronmateriaal integraal te raadplegen en zodus bestudeert het onderzoek enkel Chinese bronnen met betrouwbare vertalingen. Ter triangulatie van de bekomen onderzoeksresultaten werd een interview met Prof. Dr. Sven Biscop uitgevoerd.<sup>10</sup>

## C. Recente Geschiedenis China en Binnenlandse Factoren

### a. Eeuw van de Vernedering en Chinese Droom

De ontwikkelingsgang van China valt niet simpelweg als een rechtlijnige opkomst te benaderen, maar eerder als een *wederopkomst*. Voor het jaar 1840 telde het Chinese rijk – onder de Qing-dynastie – reeds zo'n 430 miljoen inwoners en het had de grootste economie ter wereld, goed voor een derde van de globale economie. Hoewel het Qing-rijk bepaalde invloedssferen als bufferregio annexeerde,<sup>11</sup> was men verder niet zozeer expansionistisch. Doorheen de geschiedenis hanteerde China, als grootste en sterkste land in de regio, eerder het principe van

---

<sup>10</sup> Zie Bijlage 1.

<sup>11</sup> Bijvoorbeeld Tibet en Xinjiang.

suzereiniteit, i.e. een verhouding waarbij China controle had over de internationale betrekkingen van andere Staten, terwijl deze laatsten hun autonomie behielden en handel mochten drijven met de Chinezen (Ringmar, 2019, p.13). Het principe van regionale invloedssferen is China dus zeker niet vreemd. Dit regionale hiërarchische systeem van invloedssferen functioneerde relatief stabiel voor zo'n twee millennia. De Eerste Opiumoorlog (1839-1842) bracht hier echter verandering in. In de nasleep van die oorlog, waarin China kansloos onderuit ging tegen het imperialistische en sterk geïndustrialiseerde VK, legden verschillende westerse mogendheden het Qing-rijk allerlei economische en militaire voorwaarden op, waar de Chinezen niet de minste zeggenschap in hadden. Het zou het begin inluiden van het verval van het Chinese rijk en de 'Eeuw van de Vernedering' en China's zelfbeeld – en dus ook wereldbeeld – drastisch op zijn kop zetten (Zhang, 2014, p.72). In zekere zin was en is dit nationale trauma één van de motoren achter China's opkomst en visie op de geopolitieke arena.

In de periode 1840-1943 werd China immers keer op keer geconfronteerd met haar relatieve zwakte tegenover westerse Staten en op termijn zelfs Japan.<sup>12</sup> Dit leidde tot een veelvoud aan militaire nederlagen en ongelijke verdragen die afbreuk deden aan de Chinese soevereiniteit (Van der Putten, 2020, p.43). Vernedering, uitbuiting en buitenlandse inmenging waren schering en inslag gedurende meer dan honderd jaar, maar in zekere zin werden in deze periode de fundamenten gelegd voor de heropleving van China. Sun Yat-sen – de stichter van de Republiek China in 1912 – tekende de krijtlijnen uit voor de blauwdruk van een China dat haar rechtmatige plaats op het wereldtoneel opnieuw zou opeisen. De pilaren van zijn visie waren het aanwakkeren van nationalistische gevoelens bij het volk, het moderniseren van de economie, de herstelling van het grondgebied van de Qing-dynastie op haar grootste punt,<sup>13</sup> en tot slot het terugdringen van buitenlandse invloed. Sun geloofde dat men dit het best kon bewerkstelligen via één centrale partij die met de Staat geïntegreerd zou zijn (Van der Putten, 2020, p.80-81). Zowel de Kuomintang tot 1949 als de CCP vanaf datzelfde jaar zetten zich in voor de restoratie van de Chinese natie. Ook vandaag nog herkennen we de programmapunten in grote mate, wat wijst op continuïteit in de geopolitieke doelstellingen.

In de loop van de jaren veertig van de 20<sup>ste</sup> eeuw begon China zich opnieuw te ontplooien tot grootmacht. China bekwam gelijke verdragen met westerse Staten, versloeg Japan in WOII in samenwerking met de geallieerden en annexeerde Xinjiang, Tibet,

---

<sup>12</sup> De sterkte van Japan was des te meer confronterend omdat Japan eveneens een regionale macht was, terwijl China zich altijd als middelpunt van de regio had gezien.

<sup>13</sup> Concreet betekende dit de annexatie van Xinjiang, Tibet, Mongolië, Mantsjoerije, Macau, Hong Kong en Taiwan.

Mantsjoerije en Binnen-Mongolië opnieuw. Dit waren cruciale stappen in het nationale herstel. China nam opnieuw de plaats van Japan als machtigste regionale grootmacht en groeide uit tot een volwaardig lid van de internationale gemeenschap.<sup>14</sup> Bovendien was ook de hereniging van Taiwan met het vasteland voor enkele jaren een feit, totdat de Volksrepubliek gesticht werd en de Kuomintang in Taiwan in ballingschap ging.<sup>15</sup> De VS wierpen zich in de jaren vijftig op als beschermheer van Taiwan en zijn sindsdien in zekere zin de hoeder van de *de facto* onafhankelijkheid van Taiwan (*infra*). Daarnaast leek het de VS net na WOII interessant de territoriale disputen in de ZCZ onopgelost te laten om haar betrokkenheid in de oplossing van de geschillen noodzakelijk te maken en zo de Amerikaanse invloed in de regio te handhaven (Van der Putten, 2020, p.150).

In de jaren '70 zou zich een strategisch partnerschap tussen de VS en China ontwikkelen om de macht van de Sovjet-Unie in te perken. Onder Deng Xiaoping, die in 1978 Mao had opgevolgd, onderging China een ongekennde economische bloei.<sup>16</sup> Zijn grootste verwezenlijking was de hereniging van China met Hong Kong en Macau. Om de heropleving van de Chinese natie te realiseren, en m.a.w. economisch welvarend en geopolitiek onkwetsbaar te worden, paste Deng voorts het *taoguang yanghui*-principe toe. Hij meende dat China zich op de achtergrond diende te houden en stabiele betrekkingen met de andere grootmachten moest onderhouden om de kans op conflict te minimaliseren en zo tijd te winnen opdat China kon aansterken (Van der Putten, 2020, p.181). Dengs erfenis was groot. Hij duidde overigens zelf zijn opvolgers aan. Jiang Zemin (1993-2003) en Hu Jintao (2003-2013) regeerden dan ook verder op het elan van Deng. Hoewel ze militaire investeringen niet schuwden, lag de prioriteit onder hen nog steeds bij economische ontwikkeling. Xi, daarentegen, investeert steeds meer middelen in defensie en kent het economische en het militaire aspect evenveel gewicht toe om de Chinese Droom te verwezenlijken. In zekere zin brengt hij zo het gedrag van China in lijn met wat men van een opkomende macht kan verwachten in een anarchistisch systeem (Zhang, 2014, p.71, 75).

#### b. Chinese Communistische Partij en President Xi Jinping

Die 'Chinese Droom' van nationale heropleving, waarbij China haar rechtmatige geopolitieke plaats inneemt en genoegdoening krijgt voor het onrecht uit het verleden, speelt

---

<sup>14</sup> De Republiek China – o.l.v. Chiang Kai-shek – kreeg net na WOII zelfs een zijte in de VN Veiligheidsraad als permanent lid, onder impuls van de VS nota bene (Van der Putten, 2020, p.137).

<sup>15</sup> In 1949 versloeg de CCP de Kuomintang en werd de Volksrepubliek China gesticht. De Kuomintang, onder Chiang Kai-shek, trok zich terug naar Taiwan en zette de Republiek China verder. Zowel de CCP als de Kuomintang beweerden de legitieme leiding te zijn van het gehele Chinese grondgebied. Taiwan behield evenwel het VNVR zijte tot 1971.

<sup>16</sup> In het Westen is Deng voornamelijk bekend voor zijn betreurenswaardige optreden bij de Tiananmen-protesten.



een centrale rol in het discours van Xi. In het kader daarvan hanteert China – op papier – de vijf principes van vreedzame co-existentie als hoeksteen, i.e. respect voor soevereiniteit en territoriale integriteit, niet-inmenging in interne aangelegenheden, non-agressie, gelijkheid en wederzijds voordeel, en tot slot vreedzame co-existentie (Deng, 1998, p.311; Por, 2020, p.46).<sup>17</sup> Het buitenlands beleid van China onder Xi accentueert meer vastberadenheid en daadkracht om de kernbelangen te beschermen, maar vertoont evenzeer voorzichtigheid, flexibiliteit en pragmatisme (Zhang, 2014, p.71). Je zou dus kunnen beargumenteren dat hij de lijn van Deng niet volledig heeft losgelaten en beseft dat een te assertieve houding een felle tegenreactie van de internationale gemeenschap teweeg zou kunnen brengen. Met ‘kernbelangen’ refereert men in China doorgaans aan nationale veiligheid, soevereiniteit van de Staat, territoriale integriteit en nationale hereniging, de Chinese politieke staatsstructuur en maatschappelijke stabiliteit, en de algemene waarborgen voor duurzame en sociale ontwikkeling (Zhou, 2019, p.33).<sup>18</sup> Xi gaf reeds meermaals aan dat Beijing haar ‘rechtmatige en legitieme belangen’ bij voorkeur vreedzaam vrijwaart, maar dat men niet zal aarzelen om geweld te gebruiken indien nodig (Poh & Li, 2017, p.86; Zhang, 2014, p.75).

Xi’s buitenlands beleid richt zich op militaire modernisering, het vergroten van de invloedssfeer, het bestendigen van partnerschappen en een hardere houding in het waarborgen van de veiligheidsbelangen (Poh & Li, 2017, p.85). Dat laatste element uit zich bijvoorbeeld in felle reacties op wapendeals tussen de VS en Taiwan en op westerse FONOPs en militaire oefeningen in de regio (Zhao, 2012, p.378). Xi stelt China overigens voor als een grootmacht die wilt bijdragen aan de globale stabiliteit en economische ontwikkeling, met respect voor de staatsstructuur van andere Staten en zonder enige intentie andere Staten te bedreigen of te domineren. Dat is in zekere zin gelieerd aan het uit de keizertijd afkomstige *tianxia*-principe, waarbij de Chinese natie zich inzet voor “het opbouwen van een gemeenschap met een gedeelde toekomst voor de mensheid” (Por, 2020, p.48). De vraag is alleen hoe China het *tianxia*-concept invulling zal geven op lange termijn. Terwijl onder het keizerrijk de Chinezen zichzelf als middelpunt van de wereld zagen, erkennen ze nu het belang van internationale organisaties en het feit dat er meerdere grootmachten zijn. Sommige auteurs menen echter dat China zich opnieuw aan de top van de piramide zal willen vestigen in een systeem van suzeriniteit (Poh & Li, 2017, p.91). Anderen stellen dan weer dat China niet zozeer ambieert de internationale orde te ondermijnen, maar eerder dat Xi beoogt wat Roosevelt na WOII beoogde: enerzijds

---

<sup>17</sup> Het niet-inmengingsprincipe komt echter steeds meer onder druk te staan door China’s deelname aan VN-vredesmissies (cfr. Mali, Zuid-Soedan) en haar intentie een grotere rol te gaan spelen in Afghanistan nu de VS er weg trekt (Poh & Li, 2017, p.87).

<sup>18</sup> Zie ook Information Office of the State Council (6 september 2011), White paper: China’s peaceful development, beschikbaar op [http://english.www.gov.cn/archive/white\\_paper/2014/09/09/content\\_281474986284646.htm](http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2014/09/09/content_281474986284646.htm).

militaire en economische dominantie en anderzijds de instrumentalisering van internationale organisaties om de eigen nationale belangen te behartigen (Van der Putten, 2020, p.264). Tot slot mogen we niet uit het oog verliezen dat China haar enorme opmars heeft kunnen realiseren dankzij de liberale wereldorde die de VS in niet onbelangrijke mate heeft vormgegeven.

De aanstelling van Xi als Secretaris-Generaal van de CCP in 2012 en vervolgens als President in 2013 was voornamelijk ingegeven door de nood aan een daadkrachtige leider die zou durven afwijken van Dengs gedachtengoed (Van der Putten, 2020, p.234). Daadkrachtig optreden deed Xi inderdaad. Aan het begin van zijn bewind voerde hij een grote anti-corruptiecampagne – zoals dat dan heet – uit om zijn politieke tegenstanders uit te schakelen. Anno 2021 is Xi's greep op de macht in China sterker dan ooit. In 2018 schafte men de limiet van Xi's zittingsperiode af waardoor hij tot president voor het leven werd benoemd. Zijn ideologie is opgenomen in de grondwet van de CCP (McDonell, 11 maart 2018). Zo is hij de machtigste Chinese leider sinds Mao. Nog meer dan zijn voorgangers zet Xi in op de nationalistische gevoelens van het Chinese volk, door enerzijds de link te leggen met het verleden – de Eeuw van de Vernedering – en anderzijds aspiraties voor de toekomst te poneren – de Chinese Droom. 2049 is een cruciale mijlpaal in het heroplevingsproces. In 2049 viert de Volksrepubliek haar 100<sup>ste</sup> verjaardag. Het ultieme doel van Xi is om tegen dan de Chinese Droom gerealiseerd te hebben.<sup>19</sup> Deze beproefde strategie om het historische bewustzijn en de Chinese identiteit van de bevolking aan te wakkeren kent echter ook een keerzijde, namelijk dat de CCP en Xi meer en meer onder druk komen te staan door de eigen bevolking om daadkrachtig op te treden in de internationale arena, waardoor de bewegingsruimte slinkt.<sup>20</sup>

De Chinese Communistische Partij, de politieke partij die quasi samengesmolten is met het Chinese staatsbestel, kent haar oorsprong in het jaar 1921.<sup>21</sup> In 1949 stichtte de Partij o.l.v. Mao de Volksrepubliek China en installeerde men er een communistisch bewind, met een sterke nationalistische basis en uitgesproken anti-buitenlandse gevoelens. De CCP zag zich voortaan als de opvolger van de keizerdynastie en meende op grond van het 'Hemels Mandaat' te regeren. Net zoals gedurende het keizerrijk, was de legitimiteit van de leiding gestoeld op het vermogen de binnenlandse orde en veiligheid te vrijwaren (Van der Putten, 2020, p.134-135). Een sterk overheidsapparaat en een solide sociale cohesie binnen de maatschappij zijn dan ook centrale pijlers van de CCP. In dat kader levert China in toenemende mate inspanningen om de nationale eenheid en stabiliteit te versterken – denk aan de onderdrukking van de Oeigoeren in

---

<sup>19</sup> Toespraak Xi Jinping, 29 november 2012, *The Road to Rejuvenation*.

<sup>20</sup> De rol van nationalisme en identiteit zijn eerder constructivistische elementen.

<sup>21</sup> Eén van de oprichters was Mao Zedong – een in onze ogen notoir figuur uit de recente Chinese geschiedenis.

Xinjiang of het gewelddadig neerslaan van protesten in Hong Kong. We dienen niettemin realistisch te zijn wat betreft de westerse kritiek en ‘morele superioriteit’ tegenover deze praktijken – wat niet wil zeggen dat we ze goed moeten keuren. Over de zionistische onderdrukking zwijgen Washington en Brussel stil en in de jaren zeventig had de VS geen morele bezwaren om een strategisch partnerschap met Mao’s China aan te gaan. Je kan je in dat opzicht niet van de indruk ontdoen dat moraliteit niet steeds het hoogste goed is in de geopolitieke arena en in zekere zin slechts een instrumentele functie heeft.

## D. China’s Monroe Doctrine

### a. Geopolitieke arena

Nu de binnenlandse situatie van China in grote lijnen is geschetst, kunnen we onze aandacht vestigen op de internationale omgeving. Doorgaans stelt men dat we sinds het einde van de Koude Oorlog onder een soort van hegemoniale stabiliteit leven met de VS als enige globale hegemoon. Als China zich op het huidige elan blijft ontwikkelen, zouden we er tegen 2050 niettemin wel eens zo’n hegemoon bij kunnen krijgen. Vooral op economisch gebied heeft China zich de afgelopen dertig jaar aan een verschroeiend tempo ontwikkeld. Als tweede grootste economie ter wereld heeft China zich reeds ontpopt tot economische wereldmacht. Op andere vlakken, zoals technologie en defensie, kan je eveneens moeilijk de vooruitgang van Beijing ontkennen, maar daar is de achterstand op Washington nog aanzienlijk. China focust evenwel in toenemende mate op deze domeinen en zodoende zal ook die kloof de komende decennia slinken. Gezien de latente macht van China – met een bevolking van 1,4 miljard – is het niet ondenkbaar en zelfs zeer waarschijnlijk dat China de VS in de toekomst zal bijbenen. De enorme economie van China reikt immers de nodige bouwstenen aan voor een inhaalbeweging op militair vlak. In de Indo-Pacifische regio lijkt de machtsbalans nu reeds onder druk te staan. De macht van China blijft zich ontwikkelen, terwijl de Amerikaanse machtsontplooiing in de regio stagneert.

Wat die geopolitieke dynamiek in de regio betreft, zie je dat China met een steeds stuggere houding van de VS te maken krijgt. Sinds Obama’s ‘*Pivot to Asia*’ legt Washington de focus opnieuw nadrukkelijker op Oost-Azië. Bovendien sloten zowel de Obama- als de Trump-administratie wapendeals met Taiwan. Hiermee geeft de VS een krachtig signaal dat het geen intenties heeft zich uit de regio terug te trekken in de voorzienbare toekomst (Zhao, 2012, p.373). Niettemin klinkt er wel eens kritiek dat de hernieuwde focus op de Pacifische regio het wantrouwen tussen de VS en China in de hand werkt en het veiligheidsdilemma op de spits drijft (Zhang, 2014, p.77). Het is een klassiek voorbeeld van een heersende hegemoon die

maatregelen neemt om de groei van een opkomende hegemoon in te dammen. Aan de andere kant zien we eveneens een zekere verstarring in de positie van China. VAN DER PUTTEN meent dat China's veiligheidsbeleid in de regio de laatste jaren symptomatisch is voor een aaneenschakeling van Amerikaanse en Chinese acties en reacties (Van der Putten, 2020, p.232). Andere auteurs menen dan weer dat de agenda van Beijing weinig bewegingsruimte laat en dat militair conflict bijgevolg onvermijdelijk is (Mearsheimer, 2010, p.389).

Voorts kan je je niet van de indruk ontdoen dat de partners van de VS in de Indo-Pacifische regio China in zekere mate insluiten. Traditioneel fungeert de VS als spil in een soort regionaal radarwerk van formele en informele bilaterale partnerschappen – in het jargon soms ‘*hub and spoke-system*’ genoemd. Voorbeelden zijn de allianties met Zuid-Korea en de Filipijnen, maar ook de verbeterende relaties met Vietnam. De laatste jaren zien we daarenboven een informele harde kern ontstaan in de samenwerking tussen Japan, India, Australië en de VS – de Quad, een vorm van ‘minilateralisme’. Niet toevallig maken al deze Staten zich zorgen over de groeiende macht van China. Aan de andere kant heeft China evenzeer strategische partners in de regio, zoals Pakistan en Rusland. Verder onderhoudt China strategische relaties met Laos, Cambodja, Myanmar en Thailand, maar ook met de andere Zuidoost-Aziatische Staten zijn de relaties niet per se slecht. Verder is het opvallend dat het merendeel van de landen in de regio de valse keuze tussen China en de VS doorgaans van de hand wijst.<sup>22</sup> Het is namelijk zo dat de Indo-Pacifische economieën in aanzienlijke mate afhankelijk zijn van China. Bij conflicterende economische of politieke belangen tegenover China verkiest men eerder dialoog en samenwerking om spanningen te minimaliseren en voordelen te maximaliseren. China zal immers altijd de grote buur zijn, terwijl de VS een niet-regionale speler blijft en bijgevolg minder zekerheden biedt (Poh & Li, 2017, p.92). Zo hebben Vietnam en de Filipijnen over het algemeen goede relaties met China, ondanks hun conflicterende claims in de ZCZ.

Met de verschuivende machtsverhoudingen in de regio in het achterhoofd neemt het belang van duidelijk afgebakende rode lijnen dan ook toe (*infra*) en treedt de strijd om invloedssferen alsmaar meer op de voorgrond. Het meest precaire aspect is uiteraard dat deze krachtmeting zich in de spreekwoordelijke achtertuin van China afspeelt. Bovendien is het aannemelijk dat deze strijd enkel aan intensiteit zal toenemen de komende decennia. De VS tracht haar invloed in de regio te behouden – of uit te breiden? – terwijl China onder Xi actief

---

<sup>22</sup> Zie bijvoorbeeld president Trumps toespraak in Da Nang waarin hij het *Free and Open Indo Pacific* beleid uit de doeken doet als alternatief voor de Chinese droom: “*many dreams, and many roads*” vs. Chinese Droom en Chinese *Belt and Road Initiative* (Trump, 10 november 2017, *Remarks by President Trump at APEC CEO Summit*).

de invloed van het Westen in de Indo-Pacifische regio poogt terug te dringen en haar eigen invloedssfeer wenst uit te breiden.<sup>23</sup> We kunnen in die context de analogie maken met de Amerikaanse ‘Monroe Doctrine’ uit de 19<sup>de</sup> eeuw, waarbij niet zozeer continentale, dan wel maritieme invloed centraal staat. De hedendaagse Chinese variant van die doctrine beoogt de militaire invloed van het Volksbevrijdingsleger uit te breiden om regionale hegemonie te verwerven, waarbij enkele territoriale kwesties van vitaal belang zijn. Een eerste eilandenketen waarover men invloed nastreeft, omhelst de Koerilen, Japan, de Riukiu-eilanden, de Filippijnen, Borneo en Natuna Besar. De tweede invloedketen gaat zo ver als de Bonin-eilanden, de Marianen en de Carolinen (Kaplan, 2011, p.336; Scobell, 2018, p.36). Twee ketens waar de VS vooralsnog een zeer sterke militaire aanwezigheid heeft. In een derde fase, tegen 2049, hoopt China een globale zeemacht te zijn op het niveau van de VS.

De eerste stap in de uitbreiding van de invloedssfeer is uiteraard om de omliggende wateren te controleren. In het verdere verloop van dit onderzoek zal de focus liggen op het gebied binnen de eerste eilandenketen. Het verzekeren van dat gebied is cruciaal om de Chinese maritieme territoriale claims te verdedigen; om interventies van niet-regionale machten te bemoeilijken; en om de Chinese maritieme macht voorbij de eerste eilandenketen te kunnen projecteren (Schreer, 2019, p.510). Het beveiligen van de wateren rond China is m.a.w. een noodzakelijke eerste stap om later de invloedssfeer verder uit te kunnen breiden, bijvoorbeeld naar de Indische Oceaan (Kaplan, 2011, p.25). In haar omliggende wateren hanteert Beijing naar verluidt een *Anti-Access/Area Denial*-strategie, hoewel officiële Chinese bronnen dat ontkennen. Het is een militaire strategie die erop gericht is over de capaciteiten te beschikken om te voorkomen dat buitenlandse strijdkrachten toegang hebben tot of operaties uitvoeren binnen een bepaald gebied, of om het effectief gebruik van faciliteiten door vijandelijke strijdkrachten te ontzeggen (Permal, 2014, p.18).

#### b. Zuid-Chinese Zee

Zoals eerder vermeld, was ten tijde van de stichting van de Volksrepubliek een van de kerngedachten om de landsgrenzen van het Qing-rijk in zijn meest uitgestrekte vorm te herstellen. De eilanden in de Zuid-Chinese Zee behoorden strikt genomen echter niet tot dat gebied, maar stonden als vazalstaten wel onrechtstreeks onder de controle van de Qing-dynastie (Van der Putten, 2020, p.162). Toch claimt China al sinds 1947 onbetwistbare soevereiniteit over quasi de gehele ZCZ – inclusief alle eilanden, riffen en rotsen en hun omliggende wateren

---

<sup>23</sup> Xi zet in op een regionaal narratief: “[...] it is for the people of Asia to run the affairs of Asia, solve the problems of Asia and uphold the security of Asia”. Toespraak Xi Jinping, 21 mei 2014, *New Asian Security Concept for New Progress in Security Cooperation*, beschikbaar op [https://www.fmprc.gov.cn/mfa\\_eng/zxxx\\_662805/t1159951.shtml](https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1159951.shtml).

– op basis van historische rechten (Scott, 2016, p.301). Dat geclaimde gebied bakent men af met de zogenaamde ‘*nine-dash line*’ en de meest pertinente eilandengroepen binnen die contouren zijn de Paracel eilanden en de Spratly eilanden. De *nine-dash line* houdt overigens weinig rekening met het internationale zeerecht en de territoriale wateren van andere Staten. Er zijn aldus heel wat overlappende aanspraken en betwiste zee-grenzen. De Volksrepubliek bezet de volledige Paracel eilanden, maar ze worden eveneens geclaimd door Taiwan en Vietnam. Dezelfde Staten claimen de gehele Spratly eilandengroep en Brunei, Maleisië en de Filipijnen claimen een deel ervan. China bezet daar zeven eilanden en heeft in 2015 ook zeven artificiële eilanden opgericht in het gebied (Roberts, 2018, p.198).

China omschrijft de kwestie als een thema van territoriale integriteit, maar in feite zijn er ook andere belangen in het spel. De ZCZ is een gebied met een immense hoeveelheid fossiele brandstoffen en een zeer groot visbestand. Soevereiniteit over een eiland impliceert een eigen EEZ en dus controle over die natuurlijke rijkdommen. Daarnaast is de ZCZ één van de meest bevaren zeeën ter wereld en is ze van cruciaal belang voor de aanvoer van brandstoffen uit het Midden-Oosten. De groeiende nood aan energie om de Chinese economie draaiende te houden, noopt China ertoe meer controle na te streven in de ZCZ om de permanente aanvoer van brandstoffen te verzekeren (Kaplan, 2011, p.335; Steffens, 2013, p.95-96). Waarom zou Beijing dat tenslotte overlaten aan andere grootmachten? Daarnaast heeft de ZCZ een zekere strategische waarde. Ten eerste biedt militaire controle over de ZCZ – net zoals over de OCZ (*infra*) – een strategisch voordeel t.o.v. Taiwan, zowel op defensief vlak indien Taiwan zich formeel onafhankelijk zou verklaren, als op offensief vlak indien Beijing de hereniging militair zou willen forceren. Ten tweede gaat het natuurlijk nog steeds om wateren die aan het Chinese vasteland grenzen. Controle over het gebied is dan ook van belang om, enerzijds, de eigen militaire macht verder te kunnen projecteren en, anderzijds, om een eventuele buitenlandse agressor op afstand te kunnen houden en te vermijden dat buitenlandse actoren militaire uitvalsbases in het gebied opstellen (Scobell, 2018, p.218). In die zin zijn de Paracellen en de Spratly’s geen doelstellingen op zichzelf, maar zijn ze instrumenteel in de Chinese A2/AD-strategie om toegang tot de wateren door andere Staten te ontzeggen in geval van conflict. Ten slotte heeft de ZCZ – net als Taiwan – een zekere symbolische waarde: als China zich op termijn als wereldmacht wenst te profileren, dient het eerst grip te krijgen op haar omliggende wateren.

Om bovenstaande redenen zou de ZCZ een impliciet kernbelang zijn van het Chinese regime (Zhou, 2019, p.33-34). Het lijkt erop dat de staatsleiding dat – vooralsnog – niet expliciteert omdat dat tot extra druk van de Chinese bevolking en spanningen met andere landen

zou kunnen leiden (Scobell, 2018, p.38). Niettemin lijkt er niet al te veel toegevingsmarge te zijn betreffende de *nine-dash line* en blijft de ZCZ een van de meest risicovolle regio's voor militair conflict. In China bestaat er discussie over de ZCZ-strategie die het regime zou moeten volgen. Terwijl het pragmatische kamp meent dat men over de regionale stabiliteit moet waken en Chinese soevereiniteit best niet opdringt, is het standpunt van de *hardliners* om de Chinese controle over de ZCZ best zo snel mogelijk te consolideren. De gematigden leggen de nadruk op dialoog met de regionale landen in functie van de Chinese belangen (Zhang, 2017, p.436). Om die belangen te waarborgen en de Chinese invloed in de ZCZ te vergroten, fluctueerde het gedrag van China in de ZCZ in het verleden tussen sluwe consolidatie en assertievere demarches. In tijden van verhoogde spanningen schrikt China er niet voor terug marinepatrouilles te verhogen, economische druk te zetten of visblokkades uit te voeren tegen haar kleinere buurlanden (Chong & Hall, 2017, p.39; Weits, 2010, p.8-9). De strategie van Beijing is erop gericht via diplomatie de *status quo* te onderhouden en incrementeel haar territoriale claims te consolideren. In dat kader rekt het de besprekingen met ASEAN om een gedragscode op te stellen al meer dan twintig jaar, terwijl de regionale militaire capaciteiten van China in die periode enkel zijn toegenomen (Chang, 6 oktober 2020).

Sommige eilanden en riffen nam China met geweld in – bijvoorbeeld de Paracellen in 1974 en de Spratly's in 1988 – en andere zonder enige tegenstand – zoals Mischief Rif in 1995 (Scobell, 2018, p.39). Na een rustigere periode in het begin van de 21<sup>ste</sup> eeuw, werd Beijing na 2010 opnieuw assertiever. Sinds Xi aan de macht is, doet China massaal aan landwinning, bouwt het artificiële eilanden en versterkt het deze bovendien met militaire faciliteiten. Traditioneel stelt Beijing dat haar militaire middelen louter voor defensieve doeleinden dienen en dat het geen territoriale expansie beoogt. Het oprichten van militaire basissen en stationeren van troepen op – artificiële – eilanden die niet per se in het eigen gebied liggen en soms zelfs in de territoriale wateren van andere Staten is evenwel een zeer brede interpretatie van de Chinese soevereiniteit (Biscop, 4 juni 2019). Het zou dus naïef zijn ons louter op uitspraken van de Chinese staatsleiding te oriënteren.

Net zoals in de OCZ (*infra*), doet Beijing doorgaans geen beroep op haar Volksbevrijdingsleger, maar op kustwachtschepen, militieschepen of ogenschijnlijke vissersboten (AMTI, 21 april 2021). Het Chinese regime zet de schepen – vaak in grote getallen – in om buitenlandse vissersboten of andere schepen te intimideren, te verdrijven, of zelfs te rammen (Scobell, 2018, p.40). Ook vinden er zo nu en dan 'swarming'-operaties plaats, waarbij tientallen of honderden Chinese schepen door anderen bezette eilanden omsingelen (Chorn &

Sato, 2019, p.5). Via deze grijze zone-strategieën poogt Beijing druk te zetten op de andere eiser-Staten, zonder gebruik te maken van militair geweld, en zo de kans op conflictescalatie met betrokkenheid van de VS te minimaliseren. China heeft de voorbije jaren sterk ingezet op dergelijke onconventionele methoden, wat niet onlogisch is gezien de conventionele superioriteit van het Amerikaanse leger (Chorn & Sato, 2019, p.4). Een ander voorbeeld is Chinese *cyberwarfare*. In 2012 was er een confrontatie tussen Chinese en Filipijnse schepen in de ZCZ nabij Scarborough Shoal. Op het incident volgde een Chinese cyberaanval op de netwerken van de Filipijnse regering en het Filipijnse leger (Chorn & Sato, 2019, p.5). We zien dus dat de Chinese assertiviteit soms neigt naar agressie.

Wat voorts ook tot ongerustheid leidt bij de omliggende Staten, is de nieuwe Chinese kustwacht-wet die begin 2021 in werking is getreden. De nieuwe wetgeving laat kustwachtschepen toe geweld te gebruiken tegen buitenlandse schepen of infrastructuur die zich in “Chinese wateren” bevinden (Nguyen, 12 april 2021). Dat laatste zou tevens gecontesteerde gebieden impliceren, wat zeer controversieel is. Het louter invoeren van de wetgeving is al een intimiderende factor op zich en past in de graduele consolidatiestrategie van China. In die zin lijkt het slechts en vooral een kwestie van tijd vooraleer Chinese kustwachtschepen de nieuwe wetgeving in de praktijk brengen ter handhaving van de Chinese soevereiniteit. Ook vanuit internationaalrechtelijk perspectief is de wetgeving problematisch. Ze is met name in strijd met het UNCLOS (Okada, 28 april 2021). Het is echter al enkele jaren duidelijk dat China dat internationaal recht interpreteert in functie van de eigen belangen en het eigen nationaal recht. Zo verklaarde het Chinese Ministerie van Buitenlandse Zaken dat het de beslissing van het UNCLOS-arbitrage-tribunaal dat in het voordeel van de Filipijnen geoordeeld had in 2016, als nietig en ongeldig beschouwt en dat het geen bindende kracht toekent aan de beslissing (Beckman, 2017, p.5).<sup>24</sup> Dergelijke verklaringen voeden natuurlijk het wantrouwen in de regio.

Om toch een zeker tegengewicht te bieden, voert de VS regelmatig *Freedom of Navigation Operations* uit. De VS beschouwt de FONOPs met militaire schepen als noodzakelijk om de vrije doortocht in de door China geclaimde internationale wateren te verzekeren en de eigen economische belangen te waarborgen. Ze betwisten zo tevens de Chinese territoriale aanspraken. Voor de VS is het problematisch dat China het UNCLOS interpreteert in de zin dat het Staten het recht toekent om militaire activiteiten van andere Staten

---

<sup>24</sup> Chinees Ministerie van Buitenlandse Zaken: Statement of the Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China on the Award of 12 July 2016 of the Arbitral Tribunal in the South China Sea Arbitration Established at the Request of the Republic of the Philippines, 12 juli 2016. Raadpleegbaar op [https://www.fmprc.gov.cn/nanhai/eng/snhwtlcwj\\_1/t1379492.htm](https://www.fmprc.gov.cn/nanhai/eng/snhwtlcwj_1/t1379492.htm).



te reguleren en te verbieden in de eigen EEZ (Rudolf, 2020, p.19).<sup>25</sup> China, van haar kant, percipieert de FONOPs als provocerend en onrechtmatig (Larter, 5 februari 2020). Onder Trump is het aantal FONOPs sterk toegenomen, en onder zijn opvolger, president Biden, ziet het er niet naar uit dat er een wezenlijke beleidswijziging zit aan te komen. Ook houdt de VS vaak militaire oefeningen en voert het regelmatig verkenningsmissies uit in de regio, wat nog meer spanningen teweegbrengt. Daarnaast heeft de VS een grote militaire aanwezigheid in de regio met basissen in Japan en de Filipijnen om Chinese agressie te ontraden. De VS onderhoudt sinds 1951 een wederzijds beschermingsverdrag met de Filipijnen en Amerikaans *Secretary of State* Anthony Blinken heeft recent nog bevestigd dat de VS haar verplichtingen zou nakomen in geval van Chinees geweld tegen Filipijnse troepen (Hansler & Lendon, 12 juli 2021).

Officieel voert China geen regionaal exclusiebeleid t.a.v. niet-regionale Staten, maar *de facto* kunnen we toch een A2/AD-strategie herkennen waarbij China exclusieve controle over de ZCZ nastreeft. In het kader van die strategie heeft China haar militaire aanwezigheid in de betwiste gebieden gevoelig verhoogd. Zowel op de Paracel als op de Spratly eilandengroep installeerde China militaire infrastructuur, waaronder nieuwe radar- en communicatiesystemen, landingsbanen en hangars voor gevechtsvliegtuigen, havens en kruisraketsystemen (Zhang, 7 maart 2021). Het militariseren van eilanden in de ZCZ verschuift bovendien de geografische kwetsbaarheid van het vasteland naar de periferie – een doelstelling die men ook in de OCZ nastreeft. De militaire capaciteiten die men op de door China bezette eilanden, riffen of zeebanken ontwikkelt, zorgen ervoor dat China meer en meer controle verwerft over de regio d.m.v. *intelligence*, *surveillance*, en *reconnaissance*. Sommige experts verwachten dat deze uitbreiding van ISR-capaciteiten kadert in een mogelijke toekomstige *Air Defense Identification Zone* in de ZCZ (Ghoshal, 17 augustus 2020).

Op Hainan heeft China overigens een moderne marinebasis gevestigd als militair knooppunt. De infrastructuur in de haven daar laat toe dat onderzeeërs ongezien de haven kunnen verlaten. Die onderzeeërs kunnen op hun beurt als platform voor ballistische raketten dienen ter aanvulling van de raketten die van op land kunnen worden afgevuurd. Zo waardeert Beijing quasi de gehele ZCZ op tot een potentieel raketplatform, wat tevens een versterking is van de nucleaire retaliatiemogelijkheden van China. Het is dus duidelijk dat de A2/AD-capaciteiten van China een steeds grotere bedreiging kunnen vormen voor de Amerikaanse militaire aanwezigheid in de regio (Scobell, 2018, p.32, 36). Niettemin dient men zich ervan

---

<sup>25</sup> De VS heeft dat Verdrag echter zelf niet ondertekend.

bewust te zijn dat bovenstaande demarches van China niet per definitie offensief georiënteerd zijn. De ontwikkelingen in de ZCZ passen *an sich* ook in een defensieve strategie – denk aan de Chinese vrees dat de VS de Chinese energievoorziening zou afsnijden in het geval van een crisis (Rudolf, 2020, p.19).

### c. Taiwan

Reeds sinds 1949, toen de CCP de Kuomintang versloeg en verdreef naar Taiwan, streeft de Volksrepubliek de hereniging met Taiwan na, in lijn met de één China-doctrine. Taiwan, van zijn kant, heeft lange tijd ook één China nagestreefd, maar dan onder het bestuur van de Kuomintang als Republiek China. Sinds de democratisering van Taiwan eind vorige eeuw, liet men de één China-doctrine echter meer en meer los en begon men de focus te leggen op het ontwikkelen van een afzonderlijke natie en een soevereine Staat met een democratisch politiek systeem (Alagappa, 2017, p.92). Sindsdien is het Taiwanese beleid erop gericht de *de facto* onafhankelijkheid te consolideren en de *status quo* te onderhouden (He, 2017, p.144). In al die tijd wierp de VS zich steeds op als beschermheer van Taiwan, maar schrok Washington er niet voor terug om de Taiwankwestie als pasmunt te gebruiken. Tijdens de Koreaanse Oorlog in de jaren vijftig liet Truman oorlogsschepen plaatsnemen in de Straat van Taiwan en stationeerde hij troepen in Taiwan om een Chinese invasie te voorkomen (Van der Putten, 2020, p.141). In '71 sloten de VS en China dan weer een deal waarbij Washington haar troepen uit Taiwan zou terugtrekken. In 1979 erkende de VS Taiwan niet langer als legitieme regering van China en zette men de officiële diplomatieke relaties met Taiwan stop, omdat de Volksrepubliek zich ontpopte tot een belangrijke partner tegen de SU (Van der Putten, 2020, p.176).

Datzelfde jaar trad niettemin de *Taiwan Relations Act* in werking in de VS die bepaalt dat men elke poging om het lot van Taiwan op niet-vreedzame wijze te beslechten als een bedreiging voor de vrede en veiligheid van de westelijke Pacifische Oceaan beschouwt. Op grond daarvan engageert de VS zich nog steeds – informeel – om Taiwan te verdedigen tegen Chinese agressie. Deze aanpak van strategische ambigüiteit waarborgt, enerzijds, de territoriale integriteit van Taiwan en erkent, anderzijds, de één China-doctrine (Rudolf, 2020, p.16). Via die strategie tracht de VS aan China duidelijk te maken dat men de Taiwankwestie enkel vreedzaam kan oplossen, en aan Taiwan dat de VS hen niet koste wat kost zal verdedigen opdat men niet onbezonnen de formele onafhankelijkheid zou uitroepen. De Amerikaanse steun is dus niet onvoorwaardelijk (He, 2017, p.144). Meer zelfs, het onderhouden van de *status quo* dient de Amerikaanse belangen het best omdat Washington zo een essentiële schakel blijft in de oplossing van het conflict. Aan de andere kant is de VS niet uit op een conflict met China en

daarom zet men in op het zelfvoorzienend maken van Taiwan om zichzelf te kunnen verdedigen. Ondertussen blijft Washington dan ook militaire middelen leveren aan Taiwan.

China meent echter dat de Amerikaanse wapendeals met Taiwan en het engagement van Washington de Taiwanese soevereiniteit te verdedigen de onafhankelijkheid van Taiwan aanmoedigen. Beijing beschouwt Taiwan tenslotte als een afvallige provincie en meent m.a.w. dat de Amerikaanse betrokkenheid een ongeoorloofde inmenging in haar interne zaken is. Voor China is de Taiwankwestie dan ook een zaak van herstelling van haar territoriale integriteit. De hereniging met Taiwan is een absolute prioriteit voor het regime en één van de Chinese kernbelangen. Een formele onafhankelijkheidsverklaring van Taiwan zou voor China een rode lijn overschrijden en zou, als we de uitspraken van Xi mogen geloven, met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid een militaire reactie van China uitlokken (Hu, 2016, p.156; Sang, 2018, p.2).<sup>26</sup> Beijings Taiwanstrategie is er momenteel op gericht enerzijds een unilaterale onafhankelijkheidsverklaring te voorkomen en, anderzijds, gradueel toe te werken naar een hereniging met het vasteland. Dat tweede aspect zou via de ‘één Staat, twee systemen’-formule plaatsvinden en zou Taiwan toelaten haar eigen gewapende macht en democratisch systeem te onderhouden (Alagappa, 2017, p.93). Men zet met name in op economische interdependentie om de integratie te bevorderen.

Moesten de vreedzame middelen echter niet werken, dreigt China militair geweld te gebruiken om de hereniging te bewerkstelligen (Buckley & Horton, 1 januari 2019). Die dreiging van geweld dient overigens ook als afschrikkingsmiddel tegen een onafhankelijkheidsverklaring (Alagappa, 2017, p.93). Het gebruik van geweld om de hereniging te realiseren is namelijk een *ultimum remedium*, en de mogelijkheid dat de VS militair zou tussenkomen, blijft voorlopig voldoende voor China om de vreedzame weg te blijven volgen. De vraag is wat China zal doen wanneer het militair sterk genoeg staat om met een positieve – of niet-negatieve – kosten-batenbalans Taiwan te annexeren, ongeacht de reactie van de VS. Op korte termijn lijkt de *status quo* – ook al is ze fragiel – het minst slechte alternatief voor alle partijen, maar naarmate de slagkracht van China toeneemt, lijkt een poging tot annexatie uiteindelijk onvermijdelijk – althans, zo lang de CCP aan de macht is.

Hoewel het nu slechts een kwestie van perspectief lijkt, zal enkel de tijd uitwijzen hoe de Chinese militarisering in de regio effectief georiënteerd is. Terwijl het voorkomen van Taiwanese onafhankelijkheid door afschrikking defensief gemotiveerd zou zijn, percipieert

---

<sup>26</sup> Andere rode lijnen zouden het beschikken over nucleaire wapens zijn of het huisvesten van buitenlandse troepen.

Washington het Chinese streven naar hereniging als offensief. Anderzijds kan je de bewapening van Taiwan door de VS ook als offensief interpreteren – ter bevordering van formele onafhankelijkheid – of als defensief – ter verdediging van de Taiwanese territoriale integriteit. In ieder geval spendeert China ondertussen aanzienlijke bedragen aan militaire modernisering en A2/AD-capaciteiten in de regio (Alagappa, 2017, p.96; Rudolf, 2020, p.17). China zet onder andere in op de uitbreiding van haar vloot – met inbegrip van nieuwe vliegdekschepen – en de opwaardering van haar rakettechnologie en -arsenaal (Schreer, 2019, p.508). Tevens vertoont China steeds meer assertiviteit de laatste jaren. Zo organiseerde China eind 2020 een grootschalige militaire oefening met land-, lucht- en zeemacht waarbij men een invasie simuleerde en begin 2021 vond een nieuwe oefening plaats waarbij twee vliegdekschipvloten Taiwan omsingelden (Lendon, 8 april 2021; Xie, 11 oktober 2020). Bovendien schenden Chinese straaljagers met de regelmaat van de klok de door Taiwan afgebakende ADIZ. De VS reageert vaak op dergelijke oefeningen door zelf marineschepen door de Straat van Taiwan te sturen, wat de Chinezen uiteraard provocerend vinden (Lendon, 8 april 2021).<sup>27</sup>

Ten slotte kunnen we de vraag stellen of de Taiwankwestie enkel en alleen een zaak is van territoriale integriteit. Vanuit liberaal – maar ook constructivistisch – oogpunt stelt men soms dat, door een dergelijk belang aan de nationale eenmaking toe te kennen, de CCP haar legitimiteit heeft verbonden aan het lot van Taiwan. Zolang de hereniging niet plaatsvindt, zou men de Eeuw van de Vernedering niet kunnen afsluiten. Het is m.a.w. een identitair symbooldossier. Bijgevolg zou het regime in Beijing het zich niet meer kunnen veroorloven dat Taiwan *de jure* onafhankelijkheid bekommt, terwijl het Chinese nationalisme de bewegingsruimte van de CCP sterk inperkt (Kissinger, 2012, p.438; Sang, 2018, p.2). Bij een hereniging met het vasteland zou het regime zich daarentegen kunnen profileren als hersteller van de Chinese waardigheid en soevereiniteit.

Vanuit realistisch perspectief dienen we dan weer vooral naar territoriale integriteit en het strategische belang van Taiwan te kijken. Taiwan is zeer strategisch gelegen als kruispunt van de scheepvaart tussen de Indische en de Pacifische Oceaan. Controle over Taiwan opent de poorten van de Pacifische Oceaan om daar de eigen invloed te vergroten, dus het is ook een essentiële schakel in de grote maritieme strategie van China (Kaplan, 2011, p.338). Daarnaast kan men het eiland gebruiken om de Chinese bevoorrading van fossiele brandstoffen te ondermijnen. Amerikaans Generaal Douglas MacArthur bestempelde Taiwan destijds als een

---

<sup>27</sup> In dat kader is de Amerikaanse interventie met twee vliegdekschipvloten in de Straat van Taiwan n.a.v. de Taiwancrisis van 1995-1996 een noemenswaardig incident. Hiermee gaf de VS een zeer krachtig signaal.

‘onzinkbaar vliegdekschip’ voor de kust van China van waaruit een grootmacht – niet per se China – haar macht kan projecteren over de hele Chinese kust en verder in de Pacifische Oceaan (Green, 1 mei 2005).<sup>28</sup> Controle over Taiwan biedt dus ook een enorme defensieve meerwaarde voor China, in die zin dat andere grootmachten het eiland niet meer kunnen misbruiken om China te bedreigen, in te dammen of aan te vallen in geval van militair conflict (Hickey, 2009, p.52). Deze elementen doen toch enigszins vermoeden dat het niet louter om nationale eenmaking gaat.

#### d. Oost-Chinese Zee

Ook in oostelijke richting onderneemt Beijing inspanningen om haar invloedssfeer uit te breiden, maar daar botst men al snel op een andere regionale grootmacht – namelijk Japan. De Sino-Japanse relatie is best complex. Terwijl beide landen economisch zeer verweven zijn, is hun verstandhouding eveneens getekend door een controversiële geschiedenis die de Chinezen nog steeds als een open wonde lijken te beschouwen en een territoriaal dispuut dat van tijd tot tijd tot hoogoplopende spanningen leidt. De twee oosterse grootmachten hebben desondanks al sinds WOII geen directe militaire confrontatie meer gehad. Dat wil natuurlijk niet per se zeggen dat er blind vertrouwen heerst. Zoals vermeld, investeert China spectaculaire bedragen in de modernisering en uitbreiding van haar leger en kustwacht, maar ook Japan heeft haar kustwacht en ‘zelfverdedigingskrachten’ de laatste jaren strategisch ontwikkeld om eventuele Chinese agressie af te schrikken of, in het slechtste geval, een tegenreactie te kunnen bieden (Atanassova-Cornelis, 2011, p.170; Liff, 2019, p.1). Wat hun relatie bovendien een extra dimensie geeft, is de betrokkenheid van de VS. Japan is een essentiële schakel in het alliantienetwerk van de VS in de West-Pacifische regio en huisvest tientallen Amerikaanse legerbasis en zo’n 50.000 Amerikaanse troepen (Beech, 8 juni 2016). Zolang de VS haar bondgenootschap met Japan behoudt, zal het dan ook moeilijk zijn voor China om exclusieve invloed binnen de eerste eilandketen te verwerven en haar invloed substantieel uit te breiden voorbij die zone (Nye Jr, 2020, p.14).

De Oost-Chinese Zee herbergt een prominente hindernis in dat opzicht. Het is namelijk het decor van het territoriaal dispuut rond de Senkaku (Japans)/Diaoyu (Chinees) eilanden. Zowel China, Taiwan als Japan maken aanspraak op de eilandengroep. Japan meent dat de eilanden voor 1885 *terra nullius* waren en dat ze sinds 1895 formeel bij Japan horen. Daarnaast heeft de Japanse overheid de administratieve controle over de eilanden sinds 1972 (Fravel, 2010, p.146). Japan erkent bijgevolg niet eens dat er een territoriaal geschil bestaat (Liff, 2019,

---

<sup>28</sup> Tijdens WOII gebruikten de Japanners Taiwan als uitvalbasis voor hun invasie van de Filipijnen (Hickey, 2009, p.51).

p.6). China stelt op haar beurt dat het een legitieme claim heeft op grond van historische redenen, namelijk dat de Senkaku/Diaoyu eilanden vroeger deel uitmaakten van het Chinese rijk voordat Japan ze in 1895 als onderdeel van Taiwan annexeerde (Sato, 2019, p.61). Werkelijk sluitend bewijs kan China daar echter niet voor voorleggen. Volgens sommigen is China dan ook enkel geïnteresseerd in de eilandengroep wegens de natuurlijke rijkdommen in de omgeving, die men pas in 1969 ontdekte (Kanehara, 5 juli 2021). De wateren rond de eilanden zijn immers zeer visrijk en er bevinden zich ruime voorraden aan fossiele brandstoffen in de bodem. De Chinese overheid claimt de eilanden tenslotte pas sinds eind 1971 (Sato, 2019, p.51). Een andere verklaring is dat China de eilandengroep in die periode begon te claimen omdat Taiwan een tijdje eerder haar claims op de eilanden was beginnen formuleren. In de ogen van China vallen die gebieden dan – uiteraard – onder de Chinese soevereiniteit.

Wat de oorsprong van de Chinese aanspraak op de Senkaku/Diaoyu eilanden ook mag wezen, vandaag de dag staat er meer op het spel. De natuurlijke rijkdommen zijn, gezien de immense nood aan energie om de Chinese economie te spijzen, zeker een relevante factor, maar daarnaast zijn er nog twee pertinente motieven die we niet over het hoofd mogen zien. Ten eerste is de eilandengroep strategisch gelegen t.o.v. Japan, maar evenzeer tegenover Taiwan. Het dispuut rond de Senkaku's/Diaoyu's gaat in die zin niet over invloed over de eilanden, maar over de volledige controle en soevereiniteit erover, om op zijn beurt invloed te kunnen projecteren in de ruimere OCZ. Zowel in een offensief scenario waarbij China Taiwan zou willen binnenvallen, als in een defensief scenario waarbij China de *status quo* wilt handhaven en formele onafhankelijkheid van Taiwan wilt voorkomen d.m.v. afschrikking, biedt controle over de eilanden een grote meerwaarde. Ook tegenover Japan geldt dat controle over de eilanden zowel in defensieve als offensieve scenario's voordelen biedt in het projecteren van macht en invloed. Een tweede element is dat de CCP, door de eilanden te claimen en er een dergelijk belang aan toe te kennen, het zichzelf heel moeilijk of zelfs onmogelijk heeft gemaakt haar aanspraak af te zwakken.<sup>29</sup>

Wat het feitelijke gedrag van China rond de eilanden betreft, zien we een toename in assertiviteit en provocatieve acties sinds 2012. In 2012 deed Japan een poging enkele eilanden te nationaliseren (Liff, 2019, p.3; Patalano, 10 september 2020). China greep die kans om de druk op Japan in de OCZ op te voeren, o.a. door meer en meer Chinese vissersboten en kustwachtschepen door de aansluitende zone of territoriale zee van de eilanden te laten varen

---

<sup>29</sup> Dit is een liberaal argument.

(Liff, 2019, p.3).<sup>30</sup> De eerste twee jaar na dit incident waren bijzonder precair en in die periode bestond er overigens ook onzekerheid over hoe ver de Amerikaanse verbintenis tot bescherming precies zou reiken en of de Senkaku/Diaoyu eilanden onder de wederzijdse beschermingsclausule van hun bilateraal verdrag van 1960 vielen. In 2014 bevestigde Obama dat het engagement van de VS zich wel degelijk uitstrekte tot de Senkaku's/Diaoyu's, aangezien de eilanden onder administratieve controle van Japan staan. Hij vulde aan dat de VS geen standpunt inneemt omtrent de inhoud van het geschil, maar dat Washington elke poging om unilateraal de *status quo* te wijzigen veroordeelt. Trump herhaalde dit standpunt in 2017 op een top met toenmalig Premier Abe (Liff, 2019, p.3-4).

Om haar soevereiniteitsclaims te bekrachtigen en tevens het risico op een directe militaire confrontatie met Japan of de VS te minimaliseren, maakt Beijing gebruik van haar kustwacht en vissersboten, en niet van de marine van het Volksbevrijdingsleger (Liff, 2019, p.4). Het is een grijze zone-tactiek die erop gericht is de *status quo* onder druk te zetten zonder militair geweld, waardoor het zeer moeilijk is deze acties te counteren met traditionele middelen (cfr. ZCZ). Op die manier stelt Beijing niet alleen Japan op de proef, maar ook het bondgenootschap tussen Washington en Tokio. Niettemin kunnen we vaststellen dat China steeds actiever de grenzen opzoekt. De kustwacht krijgt in toenemende mate een paramilitaire aard. De kustwachtschepen zijn steeds beter uitgerust en de lijn tussen het leger en de kustwacht vertroebelt gradueel (Patalano, 10 september 2020). De eerder vermelde kustwacht-wet kan eveneens een destabiliserende factor vormen in de toekomst (*supra*).

In november 2013 installeerde China bovendien een ADIZ boven de OCZ om meer controle te hebben over het luchtruim in de regio (Permal, 2014, p.25). Elk luchtvaartuig, commercieel of militair, dat in de zone vliegt, dient een vluchtroute mee te delen, radiocontact te maken en zich te identificeren, en duidelijk de nationaliteit en logo-markeringen weer te geven (Permal, 2014, p.25). Wanneer men deze instructies niet volgt, eigent de Volksrepubliek zich het recht toe militair te antwoorden, aangezien dat een schending vormt van het Chinese luchtruim. De ADIZ kadert binnen de demarches van China om haar invloed in de regio uit te breiden, conform de eerder vermelde A2/AD-strategie. Daarnaast blijft het aantal Chinese schepen die de aansluitende zone en de territoriale zee van de Senkaku's/Diaoyu's betreden ook toenemen. In 2020 naderden twee kustwachtschepen zelfs tot op vier kilometer van één van de eilanden en ze verbleven daar voor meer dan een dag (Lendon & Wakatsuki, 7 juli 2020).

---

<sup>30</sup> Zie voor definities van 'aansluitende zone' en 'territoriale zee' artikel 2 en artikel 33 Verdrag van de Verenigde Naties inzake het Recht van de Zee.

Volgens PATALANO luidde dit een nieuwe fase in van de Chinese strategie. Een eerste fase – vanaf 2012 – was de normalisatie van de aanwezigheid van Chinese vissersboten en kustwachtschepen. De nieuwe fase omvat de uitoefening van handhavingsbevoegdheden, bijvoorbeeld door Japanse vissers in het betwiste gebied te verdrijven of te arresteren (Patalano, 10 september 2020). Volgens Beijing zijn dit echter louter routineoperaties in de Diaoyu-wateren, aangezien het een inherent recht is van China te patrouilleren en de wet te handhaven in die Chinese wateren.<sup>31</sup> Een volgende en laatste fase is het overnemen van de exclusieve controle over de eilanden (Patalano, 10 september 2020).

Ondertussen groeit het Chinese vertrouwen in het eigen kunnen om unilateraal de territoriale *status quo* uit te dagen, zonder er effectief voor gestraft te worden – en neemt in Japan de onzekerheid toe (Liff, 2019, p.2). Zo bestaat de vrees voor het hypothetische scenario dat China een groot aantal vissersboten met zwaar bewapende militieën op een van de onbewoonde betwiste eilanden doet landen om een *fait accompli* te creëren. In dat geval zou de bal in het kamp van Japan liggen om het eiland terug te nemen (Liff, 2019, p.4). Sommige auteurs menen dat het gedrag van China in de OCZ een mogelijke indicator zou kunnen zijn van China's toekomstige gedrag in de ruimere Indo-Pacifische regio (Liff, 2019, p.1). De Chinese *modus operandi* vertoont inderdaad veel gelijkenissen in de ZCZ en de OCZ. Denk aan grijze zone-strategieën en de toegenomen focus op A2/AD-capaciteiten – vaak controversiële praktijken gekenmerkt door een niet-militaire, doch intrusieve aard. Zoals eerder beschreven, is het niet steeds duidelijk of die ondernemingen offensief of defensief georiënteerd zijn. Los van haar territoriale claims, heeft de Volksrepubliek echter nooit expansionistische neigingen vertoond of zich openlijk gemoeid in de interne zaken van haar buurlanden.

## E. Legitimiteit in functie van het nationaal belang versus in functie van internationale principes

Naar aanleiding van de beweegredenen die het gedrag van China in de nabije regio vormgeven, kunnen we ons de vraag stellen in welke mate de Chinese motieven en de bijhorende *modus operandi* geoorloofd zijn. Om dat zo genuanceerd mogelijk te beoordelen dienen we ons bewust te zijn van onze westerse bril en dienen we te erkennen dat China's beleid en gedrag in de genoemde regio niet illegitiem zijn louter omdat ze vanuit westers perspectief niet wenselijk zouden zijn. Evenzeer dienen we kritisch te zijn voor het Chinese beleid en mogen we niet zomaar aannemen dat de werkwijze van Beijing legitiem is enkel en alleen

---

<sup>31</sup> Zie persconferentie woordvoerder Chinese Ministerie Buitenlandse Zaken Zhao Lijian, 6 juli 2020, beschikbaar op [https://www.fmprc.gov.cn/mfa\\_eng/xwfw\\_665399/s2510\\_665401/2511\\_665403/t1795337.shtml](https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/2511_665403/t1795337.shtml).



omdat ze vooralsnog doorgaans vreedzaam lijkt te zijn. De beoordeling van de legitimiteit van een specifiek beleid of een specifieke praktijk hangt in grote mate af van het perspectief dat we hanteren. In die zin is legitimiteit een relatief begrip. Die relativiteit wil echter geenszins zeggen dat bepaalde internationale principes niet intrinsiek waardevol zijn – integendeel. Er zijn principes die vanuit die waarde in beginsel universele toepassing verdienen, maar in wezen is een principe maar zo significant als haar toepassing in de praktijk. Ook op dat niveau zien we dus een zekere relativiteit.

Zoals KAPLAN aangeeft, is er niets onrechtmatigs aan de machtsontplooiing van China (Kaplan, 2011, p.331). Volgens het realisme is het volstrekt natuurlijk dat China haar groeiende economische en militaire slagkracht wenst om te zetten in meer invloed in de regio. Bij machtsontplooiing horen nu eenmaal meer zelfzekerheid en het synchroniseren van het internationale systeem en de nieuwe machtsrealiteit (Allison, 2015, p.2). Wanneer een land de uitbreiding van haar invloedssferen nastreeft, is dat dus niet ongeoorloofd, omdat het in feite louter een manier is om de eigen invloed in overeenstemming te brengen met de nationale macht. Dat geldt *a fortiori* wanneer die demarches plaatsvinden in het kader van het waarborgen van de eigen binnenlandse autonomie of territoriale integriteit. In die context is het assertievere beleid van China t.a.v. de ZCZ, de OCZ en Taiwan perfect legitiem, omdat het naar verluidt kwesties zijn van territoriale integriteit.

In die context is het interessant op te merken dat China doorheen de jaren verschillende grensconflicten vreedzaam heeft opgelost, o.a. met Myanmar, Rusland, Nepal, Pakistan en Vietnam. Het enige overblijvende *continentale* grensgeschil – dat sporadisch hoogoplopende spanningen teweegbrengt – is met India (Por, 2020, p.45). Het is dan ook merkwaardig dat China zoveel belang hecht aan haar *maritieme* grensconflicten en dat daar vreedzame oplossingen veel moeilijker blijken (Scobell, 2018, p.35). Hoewel de VS niet rechtstreeks partij is in die disputen, heeft dat toch enigszins te maken met diens regionale rol. De VS heeft in het verleden bovendien reeds meermaals aangestuurd op een regimeverandering en werpt zich steevast op als beschermheer van Taiwan en hoeder van de ZCZ en OCZ. De Amerikaanse invloed en aanwezigheid in de Chinese periferie blijven zodus een doorn in het oog van Beijing en een gevaar voor het regime (Friedberg, 2010, p.37).

Zelfs als de kaart van de territoriale integriteit slechts een voorwendsel zou zijn en het in werkelijkheid om strategische – offensieve dan wel defensieve – beweegredenen in die gebieden gaat, is het niet ongeoorloofd om de eigen invloedssfeer uit te breiden. Het realisme gaat zelfs verder. Volgens de realist kan het geoorloofd zijn om in functie van het nationaal

belang internationale principes – zoals territoriale integriteit of soevereine gelijkheid van Staten – te schenden. Het feit dat de Chinese werkwijze tactieken omhelst die, hoewel niet-militair, soms tegen agressie aanleunen en de schending van die principes impliceren, ligt in de lijn daarvan. Het nationaal belang en de overleving van de Staat zijn immers het hoogste goed en men conceptualiseert legitimiteit dan ook in functie van dat nationaal belang. Dit is echter onhoudbaar in de zin dat elk land in principe de legitimiteit van haar intenties en werkwijzen anders kan invullen en je bijgevolg geen enkele houvast meer hebt.

Niettemin is er een strekking binnen het realisme – het defensief realisme – die erkent dat buitensporige machtsontplooiing in de internationale arena in tegen-balancerend gedrag van andere grootmachten zal uitmonden, wat uiteindelijk het nationaal belang – in de zin van de veiligheid van de Staat – niet dient. In die context zou je kunnen beargumenteren dat het herstellen van de Chinese territoriale integriteit niet zozeer buitensporig is, terwijl territoriale expansie dat wel zou zijn. Tenslotte vertoont China geen tekenen dat het in de toekomst wel territoriale expansie zou beogen, hoewel het uiteraard mogelijk is dat naarmate de Chinese macht toeneemt, Beijing haar ambities steeds ruimer zou definiëren. Je kan je echter afvragen of je die lijn van buitensporigheid ergens objectief kan trekken, of dat de internationale gemeenschap – onder invloed van het Westen – die daarentegen eerder trekt. In het Westen zijn we immers doorgaans niet terughoudend om het Chinese beleid als buitensporig te bestempelen en om tegenreacties te bepleiten. Dit betreft de *externe* dimensie van legitimiteit. Wanneer je aanneemt dat de Chinese ondernemingen in de nabije regio louter om strategische motieven draaien en niet zozeer om de Chinese territoriale integriteit – en het dus strikt genomen wel om territoriale expansie gaat –, kan je dat gebrek aan terughoudendheid evenwel verantwoorden. Aan de andere kant is China uiteindelijk het best geplaatst om te beoordelen of het haar territoriale integriteit als geschonden beschouwt – of de VS dat nu apprecieert of niet.

De hoofdzakelijke reden waarom het Westen – in het bijzonder de VS – China dermate weinig bewegingsmarge toekent, is omdat het Chinese beleid in de regio inderdaad bepaalde internationale principes ondergraaft en omdat die internationale principes *in casu* gelijklopen met de Amerikaanse belangen. Het liberalisme legt de focus op die principes. Dat wilt geenszins zeggen dat het streven naar invloedssferen volgens het liberalisme categoriek wordt veroordeeld. Het betekent wel dat de focus sterker ligt op de *interne* dimensie van legitimiteit, namelijk niet-inmenging in interne zaken en respect voor de binnenlandse autonomie en territoriale integriteit van Staten. Op die manier erkennen we dat beïnvloede Staten even ‘statelijk’ zijn als grootmachten en dat het niet louter pionnen zijn. Deze visie biedt een

objectievere houvast dan het respectievelijke nationale belang van afzonderlijke landen en stelt ons in staat een meer betekenisvol en universeel waardeoordeel te formuleren. In die zin zijn de operaties van China in de ZCZ en OCZ waarbij men – al dan niet vreedzaam – land inneemt, de territoriale wateren van anderen schendt of Chinese invloed opdringt moreel problematisch.

Internationale normen, zoals het UNCLOS, bieden eveneens die eerder vermelde houvast. Met de arbitragebeslissing van 2016 in het achterhoofd zijn de Chinese demarches in de ZCZ niet enkel niet legitiem, maar ook niet legaal. Taiwan tegen haar wil onder Chinees bestuur plaatsen is evenzeer kwalijk, zelfs als Taiwan niet per se door de gehele internationale gemeenschap als Staat is erkend. Dit laatste is enigszins controversieel. Ons internationale systeem is gebaseerd op een Staten-structuur, waarbij principes zoals binnenlandse autonomie, territoriale integriteit en soevereiniteit afgeleiden zijn van het Staat-zijn. De dubieuze status die Taiwan al decennia draagt, bevestigt niettemin het artificiële karakter van dat systeem. Daarom moeten we ook durven vertrekken vanuit de soevereiniteit en het zelfbeschikkingsrecht van het Taiwanese *volk*. Om haar beleid in de ZCZ, de OCZ of tegenover Taiwan met een hogere mate van legitimiteit te funderen, dient Beijing op zoek te gaan naar instemming van en samenwerking met de andere partijen in de disputen. Wanneer die Staten vrijwillig – zonder dreiging of dwang – met China zouden onderhandelen en samenwerken, zou er zodus geen legitimiteitsdeficit zijn.

Je kan bijgevolg zeker een objectief standpunt innemen over universele principes, maar, zoals gezegd, zijn die principes maar zo betekenisvol als hun toepassing in de praktijk. In het bijzonder is het gedrag van grootmachten in die context relevant. Voor een grootmacht die een actief lid is van de internationale gemeenschap zal het nationaal belang vaak gelijklopen met het respecteren van internationale principes – maar niet altijd. Wanneer zo'n situatie zich voordoet, en het nationaal belang wezenlijk conflicteert met het volgen van internationale principes, dan kan een grootmacht het zich soms permitteren buiten de lijnen de kleuren en het nationaal belang voorrang te geven. In die zin is het realisme nog steeds de dominante stroming binnen de internationale relaties en is het liberalisme enigszins idealistisch. Op kritieke punten zal het nationaal belang vaak primeren, en ontwikkelt men navenant een discours om dat binnen de regels van het internationale systeem te doen passen – of toch die schijn te creëren. Dat is echter inconsequent, of je nu een autoritaire Staat bent die die inconsequentie openlijk toegeeft, of een democratisch regime dat de eigenlijke beweegredenen verbloemt of veinst. Maar het is wel hoe de wereld werkt. Is het dan niet eigen aan het grootmacht-zijn dat men bepaalde spelregels buitenspel kan zetten als puntje bij paaltje komt? Kaderen niet alle grootmachten de

legitimiteit van hun acties binnen hun eigen nationaal belang? Is dat zo eigen aan China? De vraag stellen is ze beantwoorden. Het is ten slotte niet zo dat een Staat zich op deterministische wijze goed- of kwaadwillig zal gedragen, louter omdat het haar nationaal belang laat primeren.

Voorts kunnen we ons ook vragen stellen bij de relativiteit en het soms zelfs artificiële karakter van legitimiteit in het licht van de geschiedenis. In de 19<sup>de</sup> eeuw annexeerde de VS een deel van Mexico en kwam het talloze keren tussen in de interne aangelegenheden van andere landen, zoals Cuba, Colombia/Panama en Venezuela (Allison, 2015, p.4). In 2011 misbruikten Frankrijk en het VK het VN-mandaat van de NAVO om in Libië tussen te komen met het oog op de afzetting van al-Qadhafi om de eigen oliebelangen te behartigen (Davidson, 2013, p.319; Paris, 2014, p.583). Is zo'n VN-mandaat dan de maatstaf van legitimiteit? De perifere militaire interventies van de VS in het Midden-Oosten – met of zonder VN-mandaat – omwille van twijfelachtige motieven zijn bovendien legio (Zakaria, 2020, p.63). China, daarentegen, was de voorbije decennia een betrekkelijk verantwoordelijke grootmacht op geopolitiek en militair vlak. De Chinezen hebben al meer dan veertig jaar geen oorlog meer gevoerd, hebben meer dan dertig jaar geen dodelijk militair geweld gebruikt in het buitenland, en hebben geen steun verleend aan proxy-oorlogen of gewapende opstanden sinds de jaren '80 (Zakaria, 2020, p.56). Dat zijn statistieken die andere grootmachten niet kunnen voorleggen. Het Chinese beleid en haar *modus operandi* in de ZCZ, de OCZ en t.o.v. Taiwan zijn, zoals uit dit hoofdstuk bleek, niet per se legitiem louter omdat China doorgaans niet-militaire grijze-zonetactieken hanteert. Niettemin dienen we even kritisch te zijn tegenover westerse mogendheden als tegenover China – enkel zo kan je betekenisvol stelling innemen over het gedrag van grootmachten.

## F. Kroniek van een aangekondigd conflict?

Uit de voorgaande analyse blijkt dat we terughoudend dienen te zijn China simpelweg af te schilderen als een revisionistische agressor. China vertoont strikt genomen niet zozeer expansionistische neigingen, maar is verwickeld in enkele territoriale conflicten waarbij het tevens de eigen invloedssfeer poogt uit te breiden. Voorts lijkt China niet internationale organisaties te willen ondermijnen, maar net te ondersteunen om er meer invloed in te verwerven. Vooral de westerse dominantie in die organisaties stoort Beijing. In die context kan je China revisionistisch noemen – niet in de revolutionaire zin, maar in de zin van hervormingsgezind. Daarnaast zou het al te voorbarig zijn China over de hele lijn die stempel toe te kennen. Op sommige vlakken is China eerder gebrand op het onderhouden van de *status quo*. De vraag is of dat zal veranderen naarmate de macht van China toeneemt. Omdat enkel de tijd ons daar inzicht in zal verschaffen, is het belangrijk ons nu reeds af te vragen in welke mate

het wenselijk is dat China haar regionale invloedssfeer uitbreidt in de ZCZ, de OCZ en Taiwan. Omdat de Europese veiligheidsbelangen in de regio eerder beperkt zijn, is het voornamelijk interessant dat vanuit een Amerikaans perspectief te doen.

De manier waarop de VS de opkomst van China dient te benaderen, hangt in zekere mate af van hoe je naar China's intenties kijkt. Is China's Monroe Doctrine defensief geïnspireerd of is ze eerder de kiem van een gooi naar globale hegemonie? Ligt de Chinese agenda – offensief dan wel defensief – reeds vast of geeft de interactie met de VS het toekomstige gedrag van China vorm? We kunnen stellen dat het gedrag van een opkomende hegemonie enigszins reactief is (Sauer, 2017, p.82). In die zin zal de proactieve China-strategie van de VS het gedrag van China mee beïnvloeden. Niettemin heeft ook China een eigen ‘*grand strategy*’ die in zekere mate reeds vastligt – maar zodus voor wijziging vatbaar blijkt. Wanneer men een offensief China verwacht, zal de focus eerder liggen op het indammen van de macht van China en het vormen van een tegenbalans. Dat zal evenwel frustraties en geopolitieke onzekerheid opwekken in Beijing, wat de regionale instabiliteit en kans op incidenten vergroot. In zo'n instabiel klimaat kan een crisis die men gewoonlijk onder controle weet te houden, uitdraaien op een ketting van reacties die een perifeer – of in het slechtste geval een grootschalig – conflict kunnen uitlokken (Allison, 2015, p.1). De Chinese dreiging overschatten zou tot enorme en overbodige kosten kunnen leiden. Indien men echter een defensief georiënteerd China anticipeert, is er meer ruimte om zich te accommoderen aan China en naar samenwerking te streven.

Vanuit het defensief realisme zou je kunnen stellen dat het voor de VS niet per se problematisch is als China haar invloedssfeer zou uitbreiden. Het is namelijk zo dat die uitbreiding China een verhoogd gevoel van veiligheid zou kunnen geven, wat het veiligheidsdilemma tempert. In die zin mag de VS China's streven om een eigen invloedssfeer te verwerven niet koste wat kost blokkeren. Competitiviteit zal er in elk geval zijn, maar de intensiteit en risico's kan men mitigeren. In dat kader is het belangrijk dat de VS de verschuivende machtsbalans in de regio erkent en bepaalde toegevingen doet om China haar eigen invloedssfeer te gunnen. Washington dient een tolereerbare reikwijdte en diepgang van de Chinese invloedssfeer af te bakenen en die consequent te waarborgen om geloofwaardigheid uit te stralen (Zakaria, 2020, p.62). Gegeven het risico op een steeds ruimere definiëring van de Chinese kernbelangen of een wijziging van de Chinese intenties, is het niettegenstaande veiliger om *exclusieve* hegemonie van China niet te tolereren en een zeker politiek engagement in de regio te behouden om de Amerikaanse belangen in de regio te vrijwaren (Kirshner, 2019, p.62;

Zhou, 2019, p.34). GOLDSTEIN meent in die zin dat de VS parallelle invloedssferen in Zuidoost-Azië dient te accepteren om de rivaliteit met China te ontspannen (Goldstein, 2015, p.291).

Een beredeneerde Chinastrategie, gericht op de lange termijn, waarbij men samenwerkt wanneer het kan en terugduwt wanneer het nodig is, dringt zich op. Een rationele strategie houdt rekening met de veiligheidsbelangen van China. De strategie moet een beleid vormgeven dat sterk genoeg is om machtsmisbruik van China te voorkomen, maar anderzijds voldoende constructief is om eindeloze rivaliteit te vermijden (Biscop, 8 januari 2021). Wat de VS daarbij niet mag doen, is zich laten leiden door angst, onzekerheid en de drang de *status quo* te behouden. Men dient zich ervan bewust te zijn dat niet enkel China, maar ook de VS zichzelf zal moeten aanpassen aan de nieuwe machtsrealiteit. In dat kader dient men een *modus operandi* te ontwikkelen waarbij rode lijnen duidelijk zijn, gerespecteerd worden, en desnoods – in het slechtste geval – hardhandig gesanctioneerd. Om die reden hoort men echter waakzaam te zijn die rode lijnen niet te vroeg te trekken. Rode lijnen zijn cruciaal om wederzijdse verwachtingen en grenzen aan te geven. Daarom dient de VS *a priori* over enkele zaken na te denken. In welke mate is, bijvoorbeeld, het voortbestaan van de VS bedreigd bij een ruimere Chinese regionale invloedssfeer en welke andere belangen staan er op het spel voor de VS? De overleving van de VS lijkt bezwaarlijk op het spel te staan, maar er spelen andere belangen, zoals alliantiedynamieken en economische voordelen.

Misschien de belangrijkste vraag: hoe ver is de VS bereid te gaan om haar invloedssfeer en partners in de regio te beschermen? De VS moet bepalen hoe ver het wilt gaan om haar dominantie in de regio te bewaren en hoe cruciaal enkele eilanden in de ZCZ of de OCZ of het niet officieel als Staat erkende Taiwan zijn. De eerste eilandketen is belangrijker voor China dan voor de VS, dus Beijing zal verder willen gaan om haar invloedssfeer daar uit te breiden, dan Washington om haar invloed te behouden. Aangezien de VS formele verdragen heeft met de Filipijnen en Japan, ligt het daar strikt genomen iets delicates om niet tussen te komen. Met Taiwan vindt er slechts informele samenwerking plaats, maar de VS blijft haar engagement om Taiwan te verdedigen wel consequent herhalen. Zou de VS echt militair tussenkomen in een perifeer conflict met het risico op een grootschalig – en eventueel nucleair – conflict met China? Vooralsnog zorgt de Chinese grijze zone-strategie ervoor dat men de drempel om tussen te komen niet overschrijdt en op het eerste gezicht lijkt het onwaarschijnlijk dat de VS voor een eiland ten oorlog zou trekken tegen China. De VS dient dan ook voorzichtig te zijn niet te veel loze beloftes of dreigementen te uiten. Als Washington daarentegen wel bereid is oorlog te

voeren om die reden, moet het dat zo helder en duidelijk mogelijk tot uiting brengen zodat er geen twijfel over kan bestaan (White, 2 september 2016).<sup>32</sup>

Zou de VS bij militair geweld tegen Taiwan een onderscheid maken tussen Chinese agressie op eigen initiatief of als reactie op een unilaterale onafhankelijkheidsverklaring van Taiwan? Als de VS haar engagement tegenover Taiwan blijft bevestigen en er een groot belang aan toekent, dan zou inactiviteit bij een invasie enorme reputatieschade teweegbrengen en de geloofwaardigheid van de VS ondermijnen. Wederom is het twijfelachtig of de VS bereid is even ver te gaan als China aangezien de hereniging met Taiwan één van de meest fundamentele kernbelangen van China blijft. Voorlopig kantelt de militaire machtsbalans nog ruim in het voordeel van de VS, maar wanneer de Chinese capaciteiten een quasi gelijkwaardig niveau zouden bereiken, lijkt de kwestie of China zou overwegen tot een gewelddadige hereniging over te gaan meer een ‘wanneer’-vraag te zijn. In deze context is Taiwan het meest explosieve kruitvat in de ZCZ. GLASER stelt dan ook dat de Amerikanen hun informele beschermingsgaranties t.a.v. Taiwan dienen op te geven in ruil voor een vreedzame regeling van de territoriale conflicten in de ZCZ en de OCZ en de erkenning van de traditionele rol van het Amerikaanse leger in Oost-Azië (Glaser, 2011, p.87). Dat lijkt echter een akkoord dat moeilijk handhaafbaar is door de asymmetrische aard van de deal, aangezien de VS speculatieve beloftes in ruil voor zekerheden krijgt. Je zou verder ook kunnen stellen dat dergelijke overeenkomst de Amerikaanse geloofwaardigheid zou ondermijnen en dat China zich gesterkt zou voelen steeds meer te ambiëren. Volgens GLASER moeten we echter niet al te pessimistisch zijn: wanneer een Staat beperkte territoriale doelstellingen heeft, kan het toekennen van deze aspiraties leiden tot bevrediging met de nieuwe *status quo* en détente (Glaser, 2011, p.88).

Sommige auteurs gaan echter nog een stap verder en menen dat Washington zelfs haar formele beschermingsverbintenissen tegenover Japan moet opgeven om een leefbaar klimaat met China te onderhouden (Schreer, 2019, p.515). Anderen stellen dan weer dat een *offshore balancing*-strategie het meest gepast is, i.e. Amerikaanse troepen grotendeels terugtrekken uit de regio en macht projecteren vanuit Pacifische eilanden zoals Hawaii en Guam, in combinatie met het ondersteunen van de Amerikaanse bondgenoten (Schreer, 2019, p.515). Het directe balanceren laat men over aan de regionale grootmachten – Japan, India en Australië – en men komt enkel zelf tussen wanneer deze laatsten de regionale machtsbalans niet kunnen

---

<sup>32</sup> CHRISTENSEN verwacht dat een Amerikaanse conventionele reactie op militaire agressie van China eerder beperkt zou zijn wegens de nucleaire component van een potentieel conflict (Christensen, 2002, p.14).

onderhouden en de eigen vitale belangen rechtstreeks bedreigd zijn (Walt, 2006, p.219-223). Een minder prominente aanwezigheid van de VS zou bovendien een sterker gevoel van veiligheid kunnen opwekken in China. KAPLAN nuanceert evenwel dat de Amerikaanse Chinastrategie best op een breed Aziatisch alliantiesysteem met regionale Staten – en niet enkel de Quad – focust voor samenwerking op allerlei vlakken. Dit kan tot een stabiele multipolaire wereld en een constructieve atmosfeer leiden die China stimuleert het vreedzame pad te blijven volgen (Kaplan, 2011, p.345).

Volgens FRIEDBERG is zo'n strategie daarentegen niet verlokkelijk voor de VS, omdat ze haar partners in de steek laat en haar toegang en doorgang in een economisch en strategisch cruciale regio zouden niet gegarandeerd zijn (Friedberg, 2010, p.36). LAYNE stelt zelfs dat de VS Taiwan militaire steun moet bieden en zich formeel dient te engageren Taiwan te beschermen (Layne, 2008, p.15). Niettemin lijkt het belangrijk dat die steun niet onvoorwaardelijk is. Het zou immers Taiwan kunnen emanciperen haar onafhankelijkheid uit te roepen met Amerikaanse ruggensteun, wat een grote vrees is van China. Daarom dienen de Amerikanen China gerust te stellen dat ze niet ambiëren hun positie nu of in de toekomst te gebruiken om de onafhankelijkheid van Taiwan te promoten (Christensen, 2002, p.8). China zal evenwel moeten accepteren dat de VS een geopolitieke speler blijft in de regio met een aanzienlijke militaire aanwezigheid en een uitgebreid netwerk van partnerschappen (Campbell & Sullivan, 2019, p.101).

Vooralsnog gedraagt China zich relatief verantwoordelijk in de internationale arena, maar toch krijgt een zekere tegenbalans onder invloed van de VS reeds vorm in de regio via de Quad. De VS heeft de laatste jaren haar engagementen en partnerschappen in de regio versterkt en haar militaire aanwezigheid geoptimaliseerd (Schreer, 2019, p.515). Daarnaast stelt Washington steeds hogere eisen i.v.m. binnenlandse aangelegenheden – een gevoelig punt voor het Chinese regime en een bedreiging voor de binnenlandse autonomie. Bijgevolg valt het zwaartepunt van de Sino-Amerikaanse relaties steeds nadrukkelijker onder competitie, terwijl er steeds minder ruimte lijkt voor coöperatie. Dat maakt het zeer moeilijk voor China om haar macht – zelfs vreedzaam – te blijven ontwikkelen. Daarom is het toch ook belangrijk om samenwerking met China te zoeken. Hoe meer China geïntegreerd is in het internationale systeem en hoe meer de VS en China onderling afhankelijk zijn, hoe groter de kost van conflict voor beide partijen en hoe meer de *status quo* aantrekkelijk lijkt. Dat is eveneens een vorm van afschrikking, maar een constructieve, die bovendien stabiliteit in de hand werkt. Volledig ontkoppelen is in die zin aldus een bijster slecht idee (Nye Jr, 2020, p.12).



We dienen dan ook, vanuit liberaal oogpunt, het belang van samenwerking tussen de VS en China te benadrukken, met het oog op het temperen van de veiligheidsdilemma. Het is een realiteit dat er steeds competitie zal bestaan tussen de VS en China, maar men dient dit te erkennen als een omstandigheid waarmee moet worden omgegaan, veeleer dan als een probleem dat moet worden opgelost (Campbell & Sullivan, 2019, p.98). Volgens sommige auteurs (*supra*) zou de ruimte voor samenwerking slinken naarmate de Chinese macht groeit, maar er zijn in feite talloze thema's waarbij de Sino-Amerikaanse belangen gelijklopen. Voorbeelden zijn handel, de bescherming van brandstoftransport in de regio, nucleaire proliferatie, terrorisme etc. Hoewel de aan ASEAN gelieerde organisaties niet bijster geïnstitutionaliseerd zijn,<sup>33</sup> bieden ze niettegenstaande nuttige fora voor Sino-Amerikaanse communicatie en samenwerking op niet-controversiële domeinen aan. Daarnaast dient men crisis-managementcapaciteiten te verbeteren om in staat te zijn mogelijke escalaties in de kiem te smoren.

Een wereldorde die China uitsluit, is daarentegen tot mislukking gedoemd. Samenwerking kan plaatsvinden ondanks dat het regime in Beijing niet de westerse democratische waarden en mensenrechten erkent. Niettemin dient men China duidelijk te maken dat men internationaal recht en internationale principes niet *à la carte* kan toepassen en dat overtredingen minstens politieke en economische gevolgen hebben (interview Biscop). Uiteraard is het niet evident daar een balans in te vinden, maar Washington mag er ook niet al te hypocriet in zijn. Daarnaast moet China kritiek leren accepteren en begrijpen dat het niet is omdat men haar beleid in een bepaald domein veroordeelt, dat het meteen de stempel van vijand toebedeeld krijgt. Het betaamt een grootmacht immers thema's te kunnen loskoppelen. Chinese mensenrechtenschendingen in Xinjiang mogen samenwerking in de omliggende wateren van China niet uitsluiten. We dienen er enkel op te letten dat we door die samenwerking geen praktijken faciliteren die tegen onze waarden en normen ingaan (interview Biscop). Het doel van samenwerking moet overigens niet zijn om de Chinese staatsstructuur te wijzigen, maar dat China de internationale spelregels respecteert (Biscop, 6 mei 2019). Op die manier is het bovendien niet problematisch en zelfs aan te moedigen om een verantwoordelijk China meer en oprecht te integreren in internationale organisaties en een eigen regionale invloedssfeer te laten onderhouden (Zakaria, 2020, p.62, 67).

---

<sup>33</sup> Bijvoorbeeld ASEAN Regional Forum, East Asia Summit en ASEAN+3.

## Conclusie

In de rijke geschiedenis van China heeft het land uit het Verre Oosten quasi steeds een dominante positie onderhouden in Indo-Pacifisch Azië. Tot op vandaag blijft het een ondubbelzinnige prioriteit van het regime in Beijing om het Chinese grondgebied in haar oude glorie te herstellen en de ZCZ, de OCZ en Taiwan opnieuw onder controle te krijgen. Terwijl dit onderzoek zich toespitste op de uitbreiding van de Chinese invloed binnen de eerste eilandketen en de politiek-militaire middelen die men daartoe inzet, dienen we te erkennen dat het een zeer specifiek onderdeel van het Chinese veiligheidsbeleid betreft, en we bijgevolg geenszins uitspraken kunnen doen over het globale buitenlandse beleid van China. Een analyse van het Chinese streven naar invloed over het Koreaanse schiereiland en de ruimere tweede eilandketen zouden evenwel een waardevolle aanvulling zijn op deze studie, net als die van de Chinese ondernemingen ter uitbreiding van haar economische en culturele invloed. Daarnaast dienen we ons bewust te zijn van de beperkingen van het huidige onderzoek en de relevantie van liberale en constructivistische insteken te erkennen. Desondanks werd doorheen de studie toch een poging gedaan ook andere stromingen dan het realisme minimaal aan bod te laten komen.

Hoewel de westerse media China vaak als agressor afschilderen, is de houding van Beijing tegenover haar burens eerder gematigd: men intervenueert niet openlijk in de binnenlandse zaken van buurlanden en het gebruik van geweld is zeer beperkt. In vergelijking met de VS van de 19<sup>de</sup> eeuw of hedendaags Rusland lijkt China vooralsnog niet buitensporig boosaardig, maar er heerst onzekerheid over de toekomstige Chinese intenties. De tijd zal uitwijzen of de Chinese demarches om haar invloed in de omliggende wateren uit te breiden defensief dan wel offensief georiënteerd zijn. Voorts had China de hereniging met de gecontesteerde gebieden waarschijnlijk al lang verwezenlijkt, ware het niet dat de VS zich al decennia steevast opwerpt als beschermheer van Taiwan en hoeder van de ZCZ en OCZ. Met de opkomst van China en het gebruik van onconventionele conflictmethoden komt die status van de VS echter steeds meer onder druk te staan, waardoor de Amerikanen de komende jaren zullen moeten reflecteren over hun belangen in de regio, waar ze rode lijnen willen trekken en hoe ver ze precies bereid zijn om te gaan om dergelijke perifere belangen te verdedigen. Het lijkt onwaarschijnlijk dat de VS een oorlog met China zou riskeren om enkele eilanden in de ZCZ of OCZ, maar het valt niet volledig uit te sluiten, gezien de herhaalde engagementen van Amerikaanse presidenten. Taiwan lijkt enigszins delicaat. Wat je ook van het regime in Beijing vindt, in de ogen van de Chinezen ondersteunt de VS een rebellerende provincie. Men dient in

gedachte te houden dat het om kernbelangen van China gaat en dat de Volksrepubliek op termijn bijgevolg bereid zal zijn verder te willen gaan dan de VS.

Zoals we vandaag de dag al kunnen zien, is de Chinese agenda zeer rigide en is er weinig marge voor toegevingen omtrent de kernbelangen. Verder onderzoek naar de rol van de CCP, Chinees nationalisme en Chinese identiteitsvorming in die context kan verhelderende inzichten bieden. Het klopt inderdaad dat het Chinese beleid in de ZCZ en OCZ vooralsnog voornamelijk gekenmerkt wordt door assertiviteit – denk aan de uitbouw van A2/AD-capaciteiten en artificiële eilanden, een toename van ISR-operaties en allerlei grijze zone-tactieken. Het is echter niet zo dat dergelijke demarches legitiem zijn louter omdat ze doorgaans vreedzaam of niet-militair verlopen. Vanuit niet-Chinees perspectief is en blijft het territoriale expansie ten koste van andere Staten. Je kan bovendien bezwaarlijk stellen dat het Chinese veiligheidsbeleid in haar omliggende wateren onder Xi de vrede en stabiliteit in de regio ten goede komt – integendeel. Maar vanaf wanneer is het gerechtvaardigd geweld te gebruiken tegen een min of meer vreedzaam doch illegitiem en op het randje van agressief buitenlands beleid van een ander land? Kan je daar de rode lijn reeds trekken? Is geweld tegen dergelijke praktijken dan wél legitiem?

Bovenstaand onderzoek toonde aan dat men legitimiteit volledig anders invult binnen het realisme en het liberalisme. Terwijl het nastreven van een invloedssfeer *an sich* tot een zekere graad volgens zowel het realisme als het liberalisme geoorloofd is, trekt het liberalisme de lijn bij het schenden van internationale principes, zoals dat van territoriale integriteit. We kunnen zodus concluderen dat de eerste hypothese volledig bevestigd werd, aangezien de Chinese ambities en middelen binnen de eerste eilandketen volgens het realisme perfect legitiem zijn, zelfs als ze internationale principes schenden. De tweede hypothese blijkt dan weer voorwaardelijk te zijn en is deels ontkracht: volgens het liberalisme kan het wel degelijk legitiem zijn een regionale invloedssfeer na te streven, zolang dit in overeenstemming gebeurt met internationale principes. In het Westen dient men in te zetten op het waarborgen van die principes, o.a. door zelf het goede voorbeeld te geven en minder oogjes dicht te knijpen voor onze partners, maar we dienen ook de Chinese invulling van legitimiteit in functie van het nationaal belang te erkennen opdat we de Chinese aspiraties kunnen kaderen. Het is een uiterst moeilijke balans, maar een eerste stap is om niet categoriek af te wijzen dat China een eigen invloedssfeer zou realiseren in haar omliggende wateren.

Een exclusieve invloedssfeer is echter niet wenselijk met het oog op potentiële intentiewijzigingen in de toekomst. De VS dient dan ook haar politiek-militaire invloed in de

regio in zekere mate te behouden en harder in te zetten op haar regionale partnerschappen. De derde hypothese werd aldus bevestigd, aangezien het voor de VS inderdaad niet wenselijk is dat China een exclusieve invloedssfeer verkrijgt in haar omliggende wateren. Niettemin bleek eveneens dat ook Washington zich zal moeten aanpassen aan de nieuwe machtsrealiteit en in de toekomst toegevingen zal moeten doen om China te accommoderen. Tevens dient de VS na te denken over waar ze haar rode lijnen wil trekken en die vervolgens duidelijk en geloofwaardig formuleren, handhaven en – desnoods – sanctioneren. Het is een eerder controversiële stelling die vanuit moreel oogpunt niet graatloos is, maar met het oog op regionale stabiliteit op de lange termijn lijkt de meest duurzame benadering voor Washington om haar engagement t.a.v. Taiwan af te zwakken. De rode lijn bij agressie tegen Taiwan leggen lijkt immers de kroniek van een aangekondigd conflict – een conflict waarvan de grootte onmogelijk in te schatten is, maar met het nucleaire aspect zou een volgende grote oorlog wel eens de laatste oorlog kunnen zijn. Moest China de hereniging dan forceren, bereikt men in het beste geval een regeling die de soevereiniteit van het Taiwanese volk respecteert door, bijvoorbeeld, het democratische bestuur van de regio in stand te houden.

Een grens die wel realistisch is én geloofwaardig, is agressie tegen Japan of de Filipijnen, en eventueel Vietnam. Die partnerschappen dient de VS in de toekomst dan ook te bestendigen. Tegenover China is het verkieselijk om toenadering te zoeken waar het kan en te balanceren waar het nodig is. Naïviteit is immers veel te kostelijk in de internationale politiek, en de gebeurtenissen uit het verleden en de middelen en intenties uit het heden, zijn geenszins een garantie voor de toekomst. Toch dient Washington zoveel als mogelijk in te zetten op constructieve en inclusieve inspanningen om Beijing te stimuleren zich als verantwoordelijke grootmacht te gedragen en om asociaal gedrag te ontmoedigen. De VS en China zullen de komende decennia nog meermaals in verhoogde spanningen terechtkomen en de manier waarop China haar agenda zal bewerkstelligen zal in niet geringe mate afhangen van hoe het Westen omgaat met een machtig China. Daarom is het elementair om gradueel met elkaar te leren omgaan, samenwerking te zoeken op niet-controversiële thema's, bepaalde werkelijkheden te erkennen en zich niet te laten leiden door angst en onzekerheid. Zo zetten we betekenisvolle stappen richting een globale en vreedzame *tianxia* voor de lange termijn.

## Bibliografie

- Alagappa, M. (2017). China's Taiwan Dilemma : Rethinking Ideas of Nation, State and Sovereignty. *Global Asia*, 12(4), 90-97. Raadpleegbaar op [https://www.globalasia.org/v12no4/feature/chinas-taiwan-dilemma-rethinking-ideas-of-nation-state-and-sovereignty\\_muthiah-alagappa](https://www.globalasia.org/v12no4/feature/chinas-taiwan-dilemma-rethinking-ideas-of-nation-state-and-sovereignty_muthiah-alagappa).
- Alenezi, D. A. (2020). US rebalance strategy to Asia and US-China rivalry in South China Sea from the perspective of the offensive realism. *Review of Economics and Political Science*.
- Allison, G. (2015). The Thucydides trap: are the US and China headed for war?. *The Atlantic*, 24(9), 2015.
- Atanassova-Cornelis, E. (2011). The political and security dimension of Japan–China relations: strategic mistrust and fragile stability. *Pacific Focus*, 26(2), 165-187.
- Beckman, R. C. (2017). Game Changer in South China Sea Disputes. In *The South China Sea Disputes: Flashpoints, Turning Points and Trajectories* (pp. 383-390).
- Beech, H. (2016). The Tense Relationship Between Japan and the U.S. Military. *Time*, 8 juni 2016. Raadpleegbaar op <https://time.com/4360940/us-military-navy-japan-okinawa-alcohol-bases/>.
- Biscop, S. (2019). Europa moet geen kant kiezen in een conflict tussen de Verenigde Staten en China. *Knack*, 6 mei 2019. Raadpleegbaar op <https://www.knack.be/nieuws/wereld/europa-moet-geen-kant-kiezen-in-een-conflict-tussen-de-verenigde-staten-en-china/article-opinion-1460629.html>.
- Biscop, S. (2019). Two Elephants in One Room: Sino-American Competition and the EU at the Shangri-La Dialogue. *Commentaries*, 4 juni 2019. Raadpleegbaar op <https://www.egmontinstitute.be/two-elephants-in-one-room-sino-american-competition-and-the-eu-at-the-shangri-la-dialogue/>.
- Biscop, S. (2021). EU-China: drop the masks, back to real diplomacy. *Commentaries*, 8 januari 2021. Raadpleegbaar op <https://www.egmontinstitute.be/eu-china-drop-the-masks-back-to-real-diplomacy/>.
- Buckley, C., & Horton, C. (2019). Xi Jinping warns Taiwan that Unification is the Goal and Force is an Option. *The New York Times*, 1 januari 2019. Raadpleegbaar op <https://www.nytimes.com/2019/01/01/world/asia/xi-jinping-taiwan-china.html>.
- Buranelli, F.C. (2018). Spheres of influence as negotiated hegemony—the case of Central Asia. *Geopolitics*, 23(2), 378-403.
- Campbell, K. M., & Sullivan, J. (2019). Competition without Catastrophe: How American Can Both Challenge and Coexist with China. *Foreign Aff.*, 98, 96.
- Chang, F. (2020). Uncertain Prospects: South China Sea Code of Conduct Negotiations. *Foreign Policy Research Institute*, 6 oktober 2020. Raadpleegbaar op <https://www.fpri.org/article/2020/10/uncertain-prospects-south-china-sea-code-of-conduct-negotiations/>.
- Chong, J. I., & Hall, T. H. (2017). One thing leads to another: Making sense of East Asia's repeated tensions. *Asian Security*, 13(1), 20-40.
- Chorn, A. & Sato, M. (2019). Maritime Gray Zone Tactics: The Argument for Reviewing the 1951 U.S.-Philippines Mutual Defense Treaty. *Center for Strategic and International Studies, Issue 18*, 3-9.
- Christensen, T. J. (2002). The contemporary security dilemma: Deterring a Taiwan conflict. *Washington Quarterly*, 25(4), 5-21.
- Copeland, D. C. (2013). *The origins of major war*. Cornell University Press.
- Davidson, J. W. (2013). France, Britain and the intervention in Libya: an integrated analysis. *Cambridge Review of International Affairs*, 26(2), 310-329.
- De Mesquita, B. B. (2013). *Principles of International Politics*. Sage.

- Deng, Y. (1998). The Chinese conception of national interests in international relations. *The China Quarterly*, 154, 308-329.
- Dunne, T., & Schmidt, B. C. (2004). Chapter 6: Realism. *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*, 99-112.
- Ferguson, I. (2018). Between new spheres of influence: Ukraine's geopolitical misfortune. *Geopolitics*, 23(2), 285-306.
- Fravel, M. T. (2010). Explaining stability in the Senkaku (Diaoyu) Islands dispute. *Getting the triangle straight: Managing China-Japan-US relations*, 144-164.
- Friedberg, A. L. (2010). The Geopolitics of Strategic Asia, 2000-2020. *Strategic Asia*, 11, 25-46.
- Ghoshal, D. (2020). Will China Declare an Air Defense Identification Zone in South China Sea? *Defense.info*, 17 augustus 2020. Raadpleegbaar op <https://defense.info/global-dynamics/2020/08/will-china-declare-an-air-defense-identification-zone-in-south-china-sea/>.
- Glaser, C. (2011). Will China's rise lead to war? Why realism does not mean pessimism. *Foreign Affairs*, 80-91.
- Goldstein, L. J. (2015). *Meeting China halfway: How to defuse the emerging US-China rivalry*. Georgetown University Press.
- Green, R. (2005). The Unsinkable Aircraft Carrier. *Taiwan Today*, 1 mei 2005. Raadpleegbaar op <https://taiwantoday.tw/news.php?unit=4,29,31,45&post=4186>.
- Hansler, J. & Lendon, B. (2021). US warns China it stands behind South China Sea ruling and is committed to Philippine defense. *CNN*, 12 juli 2021. Raadpleegbaar op <https://edition.cnn.com/2021/07/12/asia/us-philippines-south-china-sea-intl-hnk/index.html>.
- He, K. (2017). Explaining United States–China relations: neoclassical realism and the nexus of threat–interest perceptions. *The Pacific Review*, 30(2), 133-151.
- Hickey, D. V. (2009). China's claim to Taiwan: Perceptions and policies. In *The Routledge Handbook of Asian Security Studies* (pp. 64-76). Routledge.
- Hu, S. (2016). A framework for analysis of national interest: United States policy toward Taiwan. *Contemporary Security Policy*, 37(1), 144-167.
- Kanehara, N. (2021). Senkaku Islands: China Falsely Claims that Japan Agreed to Set Aside Issue. *Japan Forward*, 5 juli 2021. Raadpleegbaar op <https://japan-forward.com/senkaku-islands-china-falsely-claims-that-japan-agreed-to-set-aside-issue/>.
- Kaplan, R. S. (2011). *Moesson: de Indische Oceaan en de toekomstige wereldmachten*. Spectrum.
- Kaufman, E. (1976). *The superpowers and their spheres of influence: The United States and the Soviet Union in Eastern Europe and Latin America*. Taylor & Francis.
- Keal, P. (1983). *Unspoken rules and superpower dominance*. Springer.
- Kirshner, J. (2019). Offensive realism, Thucydides traps, and the tragedy of unforced errors: classical realism and US–China relations. *China International Strategy Review*, 1(1), 51-63.
- Kissinger, H.A. (2012). *On China*. Penguin Putnam Inc.
- Larter, D. (2020). In challenging China's claims in the South China Sea, the US Navy is getting more assertive. *Defensenews*, 5 februari 2020. Raadpleegbaar op <https://www.defensenews.com/naval/2020/02/05/in-challenging-chinas-claims-in-the-south-china-sea-the-us-navy-is-getting-more-assertive/>.
- Layne, C. (2008). China's challenge to US hegemony. *Current History*, 107(705), 13-18.

- London, B. (2021). China flanks Taiwan with military exercises in air and sea. *CNN*, 8 april 2021. Raadpleegbaar op <https://edition.cnn.com/2021/04/07/asia/china-taiwan-military-surrounded-intl-hnk-scli-ml/index.html>.
- London, B., & Wakatsuki, Y. (2020). Japan says Chinese ships spend record time violating its territorial waters. *CNN*, 7 juli 2020. Raadpleegbaar op <https://edition.cnn.com/2020/07/06/asia/japan-china-island-dispute-intl-hnk-scli/index.html>.
- Levy, J. S. (2002). War and peace. *Handbook of international relations*, 350-368.
- Liff, A. P. (2019). China, Japan, and the East China Sea: Beijing's 'Gray Zone' coercion and Tokyo's response. *Washington DC: Brookings Institute*.
- McDonnell, S. (2018). China's Xi allowed to remain 'president for life' as term limits removed. *BBC News*, 11 maart 2018. Raadpleegbaar op <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-43361276>.
- Mearsheimer, J. J. (2007). Chapter 4: Structural Realism. *International Relations Theories: Discipline and Diversity*, 71-88.
- Morgenthau, H. J. (1949). The primacy of the national interest. *The American Scholar*, 207-212.
- Nguyen, T.T. (2021). How China's Coast Guard Law has Changed the Regional Security Structure. *Asia Maritime Transparency Initiative*, 12 april 2021. Raadpleegbaar op <https://amti.csis.org/how-chinas-coast-guard-law-has-changed-the-regional-security-structure/>.
- Nye Jr, J. S. (2020). Power and interdependence with China. *The Washington Quarterly*, 43(1), 7-21.
- Okada, W. (2021). China's Coast Guard Law Challenges Rule-Based Order: The international community must respond to China's maritime coercion. *The Diplomat*, 28 april 2021. Raadpleegbaar op <https://thediplomat.com/2021/04/chinas-coast-guard-law-challenges-rule-based-order/>.
- Paris, R. (2014). The 'Responsibility to Protect' and the structural problems of preventive humanitarian intervention. *International Peacekeeping*, 21(5), 569-603.
- Patalano, A. (2020). What is China's Strategy in the Senkaku Islands?. *War on the Rocks*, 10 september 2020. Raadpleegbaar op <https://warontherocks.com/2020/09/what-is-chinas-strategy-in-the-senkaku-islands/>.
- Permal, S. (2014). China's Military Capability and Anti-access Area-denial Operations. *Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India*, 10(2), 16-32.
- Poh, A., & Li, M. (2017). A China in transition: The rhetoric and substance of Chinese foreign policy under Xi Jinping. *Asian Security*, 13(2), 84-97.
- Por, S. S. (2020). Tianxia: China's Concept of International Order. *Global Asia*, 15(2), 44-50.
- Ringmar, E. (2019). *History of International Relations: A Non-European Perspective*. Openbook Publishers.
- Roberts, C. B. (2018). ASEAN, the "South China Sea" arbitral award, and the code of conduct: New challenges, new approaches. *Asian Politics & Policy*, 10(2), 190-218.
- Rudolf, P. (2020). The Sino-American World Conflict. *SWP Research Paper*, 3, 1-32.
- Sang, X. (2018). *Power, Interests, and Internal Factors: A Neoclassical Realist Perspective on the Taiwan Issue*. Springer.
- Sato, K. (2019). The Senkaku Islands Dispute: Four Reasons of the Chinese Offensive-A Japanese View. *Journal of Contemporary East Asia Studies*, 8(1), 50-82.
- Sauer, T. (2017), *De Strijd voor de Vrede en hoe we die kunnen winnen*. Polis.

- Schreer, B. (2019). Towards Contested 'Spheres of Influence' in the Western Pacific: Rising China, Classical Geopolitics, and Asia-Pacific Stability. *Geopolitics*, 24(2), 503-522.
- Scobell, A. (2018). The Geography of conflict: South China Sea and US-China Rivalry. In *US-China Competition and the South China Sea Disputes*, p. 29-47.
- Scott, S. V. (2016). China's nine-dash line, international law, and the Monroe Doctrine analogy. *China information*, 30(3), 296-311.
- Steffens, A. W. (2013). Scramble in the South China Sea: regional conflict and US strategy. *Strategic Studies Quarterly*, 7(3), 88-107.
- Taliaferro, J. (2000). Seeking Security under Anarchy: Defensive Realism Revisited. *International Security*, 25(3), 2000-2001.
- Van der Putten, F. (2020). *De Wederopstanding van China: van Prooi tot Wereldmacht*. Prometheus.
- Walt, S. M. (2006). *Taming American power: the global response to US primacy*. WW Norton & Company.
- Waltz, K. N. (1979). *Theory of international politics*. Addison-Wesley Publishing Company.
- Watson, A. (1997). *The Limits of Independence*. London: Routledge.
- White, H. (2016). Would America really go to War over the South China Sea?. *The National Interest*, 2 september 2016.
- Xie, J. (2020). China Holds Military Invasion Drill Amid Tensions With Taiwan. *Voanews*, 11 oktober 2020. Raadpleegbaar op <https://www.voanews.com/east-asia-pacific/china-holds-military-invasion-drill-amid-tensions-taiwan>.
- Zakaria, F. (1998). *From wealth to power: The unusual origins of America's world role* (Vol. 82). Princeton University Press.
- Zakaria, F. (2020). The New China Scare: Why America Shouldn't Panic about Its Latest Challenger. *Foreign Aff.*, 99, 52.
- Zhang, B. (2014). Xi Jinping, 'pragmatic' offensive realism and China's rise. *Global Asia*, 9(2), 71-79.
- Zhang, F. (2017). Chinese thinking on the South China Sea and the future of regional security. *Political Science Quarterly*, 132(3), 435-466.
- Zhang, R. (2021). South China Sea: what are rival claimants building on islands and reefs? *South China Morning Post*, 7 maart 2021. Raadpleegbaar op <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3124309/south-china-sea-what-are-rival-claimants-building-islands-and>.
- Zhao, S. (2012). Shaping the Regional Context of China's Rise: how the Obama administration brought back hedge in its engagement with China. *Journal of Contemporary China*, 21(75), 369-389.
- Zhou, J. (2019). China's Core Interests and Dilemma in Foreign Policy Practice. *Pacific Focus*, 34(1), 31-54.
- Onbekend (2021), Caught on Camera: Two Dozen Militia Boats at Whitsun Reef Identified. *Asia Maritime Transparency Initiative*, 21 april 2021. Raadpleegbaar op <https://amti.csis.org/caught-on-camera-two-dozen-militia-boats-at-whitsun-reef-identified/>.